

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště Orální historie- soudobých dějin

Bc. Lenka Sedláčková

Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.

Praha 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci „Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945“ vypracovala zcela samostatně jen a výhradně na základě úplného výčtu pramenů a literatury a dále rozhovorů s narátory, které jsou součástí mé soukromé digitální sbírky.

V Praze dne 11.5. 2016

Lenka Sedláčková

Poděkování

Mé upřímné poděkování patří vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Pavlu Mückemu, Ph.D. za cenné rady a vstřícný přístup, který projevil při vedení mé diplomové práce.

Mé poděkování patří také PhDr. Ivaně Preislerové za její rady a připomínky při výběru tématu diplomové práce, PhDr. Jindřichu Nuskovi za jeho vstřícnou pomoc při zpřístupňování dostupných materiálů ke kulturním spolkům v archivu Muzea Podblanicka a v neposlední řadě všem pracovníkům Státního okresního archivu v Benešově za jejich vstřícnost při zpřístupňování jednotlivých fondů k danému tématu.

Ve svém poděkování nemohu opomenout také své narátory, pana MVDr. Jiřího Hostka a pana Mgr. Stanislava Příhodu, kteří mi věnovali svůj čas a své vzpomínky.

Anotace

Jádro práce tvoří kulturní spolky ve Vlašimi po druhé světové válce, tedy po roce 1945 až do roku 1989. Konkrétně se jedná o čtyři spolky, které lze zařadit do kategorie spolků kulturních- jmenovitě Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka, Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Spolek divadelních ochotníků ve Vlašimi a Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi. U prvních třech spolků jsou ve stručnosti nastíněny i jejich počátky sahající až do doby druhé poloviny devatenáctého století, což je již velmi vzdálené vymezenému časovému rámci našeho hlavního zájmu, ale pro poznání historie spolků po roce 1945 to považuji za důležité.

K tomu, abychom se mohli zabývat historií jednotlivých kulturních spolků, které ve Vlašimi působily, je nutné znát a orientovat se v širších a obecnějších souvislostech, proto je v práci věnován i prostor pro vývoj spolkové činnosti u nás po roce 1945 a je nezbytné poznat i historii a vývoj samotného města po druhé světové válce, jehož nedílnou a jistě důležitou součástí právě kulturní spolky byly.

Práce vychází z majoritní většiny z vlastního archivního výzkumu dostupných archivních materiálů a náležitých fondů uložených v archivu Muzea Podblanicka a Státního oblastního archivu Praha, Státního okresního archivu v Benešově. Tato metoda je doplněna jednak studiem odborných pramenů a literatury k tomuto tématu, jednak metodou orální historie, tedy reálnými rozhovory s žijícími narátory.

Abstract

The main body of this work concerns cultural as in Vlašim after the second world war from 1945 to 1989. There are four specific groups that can be categorized as cultural associations; a nature group Mr. Vlasak group, Blaník Vlašim Choir and an amateur theatre group and friends of fine arts Vlašim. The first three clubs date comfortably within our choose era and they are important to deepen our knowledge of cultural societies of that time.

To understand the history of these various cultural societies in Vlašim, it is necessary to broader our perspective. When we see these cultural groups in the context of the development of federal activities, we can see how the town was guided in its development.

The majority of the research has been done using archival material from Museum Podblanicka, the Prague Regional Archive and also the Benešov State Archive. Added to this were other written historical accounts of the time as well as interviews conducted with knowledgeable first hand sources.

Klíčová slova

Spolková činnost, kulturní spolek , Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka, Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Spolek divadelních ochotníků ve Vlašimi, Klub přátel výtvarného umění Vlašim, Jaroslav Pouzar, Jan Svoboda, MVDr. Jiří Hostek, Stanislav Příhoda.

Key words

Activities of associations, a cultural association, a nature group Mr. Vlasak group, Blaník Vlašim Choir, an amateur theatre group, friends of fine arts Vlašim, Jaroslav Pouzar, Jan Svoboda, MVDr. Jiří Hostek, Stanislav Příhoda.

Obsah

Anotace	4
Úvod	7
1. Členění práce	7
2. Metodologie	9
3. Použité zdroje	13
A.TEORETICKÁ ČÁST	
1. Vývoj spolkové činnosti po roce 1945	16
2. Charakteristika Vlašimi	20
3. Spolková činnost ve Vlašimi po roce 1945	23
B. PRAKTICKÁ ČÁST	
1. Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945	24
2. Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka	25
2.1. Čtenářský spolek	25
2.2. Musejní sbor	27
2.3. Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka	29
2.4. Významní představitelé Vlastivědného klubu P. A. N. Vlasáka	36
2.4.1. Jaroslav Pouzar	36
2.4.2. Jan Svoboda	41
2.4.3. MVDr. Jiří Hostek	43
3. Pěvecké sdružení ve Vlašimi po roce 1945	45
3.1. Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi před rokem 1945	45
3.2. Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi po roce 1945	46
4. Ochoťnické divadlo ve Vlašimi po roce 1945	48
4.1. Počátky Spolku divadelních ochotníků ve Vlašimi	48
4.2. Ochoťnické divadlo ve Vlašimi po roce 1945	50
5. Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi	53
5.1. Významní představitelé Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi..	57
5.1.1. Stanislav Příhoda	57
Závěr	62
Seznam použitých pramenů a literatury	65
Seznam příloh	70

Úvod

„ Takřka všechny moudré myšlenky byly někým vysloveny a napsány. Také to, že člověk podobně jako strom své neviditelné kořeny zapouští do rodného města. “¹

Mgr. Luděk Jeništa

Tématem práce jsou kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945. Cílem této práce je poznat kulturní život a činnost kulturních spolků v mém rodném městě po skončení druhé světové války a blíže tak představit zájemcům o regionální tematiku část z bohaté historie tohoto středočeského města. Ať si to připouštíme, či nikoliv, vždy jsme nějakým způsobem propojeni se svým rodným městem a, přesně jak je řečeno v úvodních slovech starosty města Vlašim, jako strom „zapouštíme“ kořeny do města, kde žijeme, kde jsme se narodili, vyrůstali, kde je nám nejlépe. A mne je nejlépe právě tady, v kraji pod bájnou horou Blaník. Proto jsem si pro svou práci zvolila regionální téma.

Co se týče časového vymezení, jádro celé práce je tvořeno historií kulturních spolků v rozmezí let 1945 až 1989 s přesahem do druhé poloviny 19. století, a to u těch spolků, jejichž historie se začala psát ještě dávno před rokem 1945.

Členění práce

Práce je členěna na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou, z nichž každá část je dále členěna na jednotlivé kapitoly. Teoretická část je věnována obecnějším souvislostem, co se týče kulturní a spolkové činnosti u nás po druhé světové válce. Zaujíme se jednak vývojem spolkové činnosti po roce 1945, jednak charakteristikou města Vlašim a vývojem kulturní a spolkové činnosti konkrétně v tomto městě v námi vymezeném časovém období. Praktickou část pak zaujmají jednotlivé konkrétní spolky, respektive jejich historie.

Teoretická část vychází z poznatků získaných četbou citované literatury. V této části práce je věnována pozornost vývoji spolkové činnosti po roce 1945, jaká byla vydávána

¹ Myšlenka doslovně citována úvodního slova Mgr. Lud'ka Jeništy, starosty města Vlašim, v knize Ivany PREISLEROVÉ, Vlašim nejen ve 20. století, Vlašim 2010, s. 3.

zákonná opatření týkající se kultury, zejména spolků a jak tyto zákony a vyhlášky ovlivňovaly fungování a vůbec působení kulturních spolků po druhé světové válce. Dále se v této části práce věnujeme městu Vlašim a sledujeme jeho historii od roku 1945 do roku 1989, jak se postupně ze zemědělského města, které sužovaly neduhy padesátých let (nedostatek potravin, kolektivizace zemědělství, zánik soukromého podnikání, nedostatečná mechanizace a podobně), stalo vyspělé průmyslové centrum. Samostatná kapitola patří spolkové činnosti ve Vlašimi po roce 1945. V ní se zaměřujeme na vývoj kultury a na vývoj kulturního a spolkového dění ve Vlašimi od roku 1945 do roku 1989. Po druhé světové válce a ještě v padesátých letech nebyla kultuře věnována taková pozornost. Všechny akce kulturního typu byly organizovány Z-klubem. Spolky byly v té době nahrazeny zájmovou uměleckou činností, která podléhala dohledu Národní fronty. Pod zájmovou uměleckou činnost byly zařazeny i kulturní spolky, kterým se věnujeme v praktické části práce- vlastivědný kroužek, divadelní soubor, pěvecké sdružení a stejně tak i Klub přátel výtvarného umění založený v sedmdesátých letech. Situace se nezměnila ani v osmdesátých letech. Spolky zde v práci uvedené (kromě pěveckého sdružení, o kterém nejsou dochovány žádné informace o jeho působení po roce 1948) fungují i nadále, ale přesto hlavní úlohu v oblasti kultury hraje Závodní klub. Co se týče pramenů a literatury zejména k historii Vlašimi v tomto období, je seznam velmi krátký, neboť jen zřídka najdeme publikaci pojednávající o nedávné historii tohoto středočeského města (na rozdíl od doby od druhé poloviny devatenáctého století do roku 1918, kdy je tato doba a třeba i samotný kulturní a spolkový život ve Vlašimi zmapován mnohem více a podrobněji), a tak hlavním zdrojem informací byla kniha Ivany Preislerové, Vlašim nejen ve 20. století. Je to nejen nejnovější publikace věnující se historii Vlašimi, ale také jedna z mála knih, která se vůbec alespoň v krátkých pasážích zabývá touto problematikou.

Praktická část vychází z velké části z vlastního bádání archivního materiálu archivu Muzea Podblanicka a také náležitých fondů Státního oblastního archivu Praha, Státního okresního archivu v Benešově. Vlastní archivní výzkum je doplněn metodou orální historie- rozhovory s narátory. Ale i tady byla obdobná situace jako u teoretické části, co se týče dostupnosti a vůbec existence archivního materiálu. Pokud bychom se chtěli prioritně zabývat kulturními spolky před rokem 1945, respektive od jejich vzniku (tj. od druhé poloviny devatenáctého století) do druhé světové války, existuje nespočet dochovaného materiálu a každý tehdy fungující spolek má v benešovském archivu svůj vlastní fond. Jinak tomu je u období po druhé světové válce, kde toho materiálu je zachováno poskrovnu a spíše se jedná o jednotlivé střípky, z nichž slepujeme „mozaiku“, abychom mohli alespoň nějak blíž poznat

historii těch kulturních spolků, které fungovaly i po roce 1945. Málokterý spolek, o kterém je v práci pojednáváno, má dochovaný svůj vlastní fond, proto se musí vycházet také z kusých informací z fondu Okresního národního výboru, konkrétně ze zpráv odboru kultury, případně z různých článků, které vyšly ve sbornících a tiskovinách. Informace získané studiem archivního materiálu jsou doplněny rozhovory s pamětníky. Ale i tady se objevily mnohé překážky, neboť mnoho pamětníků, kteří by byly pro práci velkým přínosem a obohacením, bohužel jsou již mrtví a rozhovory s členy dosud fungujících spolků by pro tuto práci neměli kýžený význam. Přesto se podařilo najít dva pamětníky, kteří byli ochotní a svolili k nahrání rozhovoru a „historie vybadaná z archivu“ tak mohla být a byla oživena poutavým vyprávěním těchto lidí.

Metodologie

Práce na téma „Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945“ vznikala několik měsíců. Od samotného počátku jsem věděla, že bych se ráda věnovala regionálnímu tématu a po poradě s pracovníky Muzea Podblanicka, které téma by bylo nosné a vhodné zpracovávat, jsem se rozhodla pro „Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945“. Na samém začátku jsem ještě nebyla zcela rozhodnuta, jak velkou část bude zaujímat samotné samostudium archivního materiálu a metoda orální historie, ale při postupném poznáv

ání jednotlivých dochovaných složek, informací a faktu, že seznam potencionálních narátorů je velmi úzký, jsem se rozhodla postavit práci z majoritní části na vlastním archivním výzkumu a orální historii coby metodu kvalitativního historického výzkumu mít jako metodu doplňkovou, která by doplňovala, zpřesňovala, obohacovala, případně konfrontovala získaná archivní fakta.

V tradičním pojetí historické vědy (a nejen jí) se historik- badatel snaží z údajů získaných z různých typů pramenů (např. písemných, hmotných a podobně), za pomoci „objektivních faktů“ rekonstruovat obraz minulosti „takové, jaké byla“. Práce s orálními prameny byly v konkurenci jiných pramenů (právě např. těch písemných) byla často vnímána jako subjektivní (a tudíž „nespolehlivé“) a odmítána.² Plně ale souhlasím se slovy Donalda Ritchieho, který řekl:

² Citováno z díla: Miroslav VANĚK- Pavel MÜCKE, Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie, Praha 2015, s. 21.

„ musíte být skeptický vůči všem pramenům, musíte být skeptický vůči písemným pramenům.“³

„.... mnoho písemných pramenů, které se nám dostanou do rukou, mají různou výpovědní hodnotu, jako např. deníky jsou velmi subjektivní, dopisy jsou také velmi subjektivní, takže být skeptický jen vůči orální historii je zavádějící, je třeba všechny písemné materiály mezi sebou porovnat..... Někdy vám dokonce mohou ústní prameny říci více než písemné.“⁴
Proto si myslím, že je vhodné v práci kombinovat obě dvě výše uvedené metody ve snaze docílit co „nejobjektivnějších“ poznatků.

Při postupném zjišťování různých úskalí, které mne provázely při psaní práce, ať už se jednalo o mezerovité informace získané při archivním výzkumu, nebo velmi skromný počet dosud žijících pamětníků, jsem také došla k závěru, že si práce i přímo žádá o to, aby byla zapojena metoda orální historie, neboť jediné tak se dají uchovat pro další generace výpovědi dosud žijících pamětníků, což je bezesporu velký přínos nejen pro mou práci, ale v neposlední řadě také pro zájemce o regionální historii a o místní historii vůbec.

Jak je již napsáno o několik řádků výše, seznam oslovených narátorů, s nimiž byly pořizeny rozhovory, čítá pouze dva narátory, a to z již uvedeného důvodu, že mnoho pamětníků již bohužel není mezi námi. A o to více si cením získaných rozhovorů s narátory, MVDr. Jiřím Hostkem a Stanislavem Příhodou, díky nimž se podařilo uchovat alespoň zlomek z poutavých životních vyprávění, které obohacují pojednání o historii kulturních spolků.

Narátory jsem nejprve oslovila prostřednictvím e-mailu. Se Stanislavem Příhodou (dále v práci označován jako narátor č. 1, jelikož jsem s ním nahrávala jako s prvním narátorem) se známé osobně (Stanislav Příhoda byl můj učitel na gymnáziu), a tak nejen rozhovory s ním samotné, ale i navázání kontaktu přes e-mail bylo velmi osobní a bezproblémové. U zkontaktování MVDr. Jiřího Hostka (dále v práci označován jako narátor č. 2) to bylo jiné v tom, že jsme se do první schůzky neznali, a tak jsem se musela v prvním e-mailu (e-mailovou adresu mi poskytl pan PhDr. Jindřich Nusek, správce archivu Muzea Podblanicka) nejdříve představit a nastínit i důvody, proč ho kontaktuji. Nebyl si jistý, že mi bude nějak nápomocen,

³ Viz Ústav pro soudobé dějiny, Centrum orální historie, sbírka Rozhovory. Rozhovor s Donaldem Ritchiem vedl Miroslav Vaněk, říjen 2007, Oakland, USA.

⁴ Viz Ústav pro soudobé dějiny, Centrum orální historie, sbírka Rozhovory. Rozhovor s Donaldem Ritchiem vedl Miroslav Vaněk, říjen 2007, Oakland, USA.

ale rozhovoru se nebránil. Při prvním setkání jsme si s oběma narátory vyměnili svá telefonní čísla, a tak domluva pro případný rozhovor již probíhala po telefonu.

Před nahráváním prvního rozhovoru jsem oba narátory seznámila s celým průběhem nahrávání rozhovoru, jak bude rozhovor probíhat, že bychom začali jejich životním příběhem a postupně, že se dostaneme k dalším tématům. Také jsem vysvětlila vše, co se týkalo podpisu prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů. Oba narátory také velmi zajímal studijní obor, který studuji, neboť do té doby nebyl ani jeden osloven coby narátor a tento obor jim byl zcela neznámý. Po této „úvodní představovací“ došlo k realizaci rozhovorů.

I přesto, že oba nátoři byli velmi ochotní a nebránili se nahrávání rozhovoru, přesto se výsledné rozhovory v drobných detailech lišily.

U narátora č. 1 byly nahrány dva rozhovory a oba proběhly v přátelském a osobním duchu. Nahrávání rozhovoru na diktafon nebyl pro narátora žádný problém, choval se a vyprávěl bezprostředně, uvolněně. První rozhovor byl z velké části založen na životopisném vyprávění, jen tam místy se dotkl Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi (a to jen proto, že věděl, že práce, k níž je rozhovor pořizován, se týká kulturních spolků ve Vlašimi, tudíž i jím založeného Klubu). Proto byl domluvena ještě druhá schůzka, kdy rozhovor z této schůzky byl více zaměřen právě na Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi s tím, že byly doplněny i informace k životopisnému vyprávění. Ke druhému rozhovoru si narátor předem vyžádal alespoň okruhy témat, kterých by se měl druhý rozhovor. Nicméně, i když byly předem nastíněny tematické okruhy, nijak výrazně se to neodrazilo na výsledném druhém rozhovoru. Narátor měl před sebou sice připravené poznámky k daným okruhům, ale nakonec se rozhovor vyvíjel tak, že tazatel reagoval na to, co narátor plynule vyprávěl a sám narátor se díky svým odbočkám na různé příhody a vzpomínky brzy od svých poznámek odpoutal. Po prvním setkání chtěl narátor předložit výsledný text ke kontrole, aby věděl, co se z jeho vyprávění tak zvaně „hodilo“, jak to bylo do celkového textu zakomponováno a podobně. Po druhém rozhovoru tento požadavek stáhl, ale přesto mu byl výsledný text zaslán elektronickou poštou, také jako poděkování za jeho ochotu a čas nahrát rozhovory. S textem týkající se Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi narátor č. 1 po jeho přečtení zpočátku nesouhlasil, a to nikoliv kvůli informacím, které byly z jeho výpovědi použity do textu, ale kvůli doslovnému přepisu citovaných úryvků, že nejsou spisovné. Poslal své návrhy na korekturu své mluvy, v nichž zachoval určitou hovorovost, ale doslovně to neodpovídá mluvě zaznamenané na nahrávce rozhovoru. Korekturní úpravy naštěstí nepozměnily nijak význam a smysl textu, a tak mohly

být v práci použity na přání narátora. Co se týče techniky nahrávání rozhovoru na diktafon, u prvního rozhovoru s narátorem č. 1 se při zpětném poslechu celé nahrávky ukázalo jedno z úskálí práce orálního historika. Ve všech metodických příručkách orální historie se dočteme, že je nezbytné si před samotným nahráváním zkontrolovat nahrávací zařízení, že vše funguje. Toto vše bylo provedeno. Byla zkontrolována kapacita paměti diktafonu, byl zkontrolován stav baterie, a tak nic nebránilo tomu, aby mohlo být započato samotné nahrávání rozhovoru s narátorem. Jelikož mám s nahrávacím zařízením, které bylo při prvním rozhovoru použito, již mnohé zkušenosti a vždy byl výsledek nahrán v dobré kvalitě a celý, překvapilo mne, že při zpětném přehrávání prvního rozhovoru s narátorem č. 1 chybí úvodní pasáž se jménem tazatele a na nahrávce je zaznamenán až konec data, kdy se první rozhovor konal. Tato zkušenost byla pro mne poučením pro druhý rozhovor s narátorem č. 1. Druhý rozhovor se z hlediska techniky již povedl. Přesto jsem zjistila, že mikrofon diktafonu, i přes to, jak by měl být podle instrukcí kvalitní a že by měl snímat vše na velké vzdálenosti, má jednu vadu, a to že při spuštění nesnímá prvních několik slov, což je zřejmě vada přístroje, s kterou nelze nic dělat. Většinou se jednalo o nezaznamenání data, kdy byl rozhovor pořízen, ale jelikož ke každé nahrávce je narátorem a tazatelem podepsáno prohlášení o udělení souhlasu, lze datum lehce dohledat z jiných zdrojů.

Rozhovor s narátorem č. 2 byl také velmi přátelský. Narátor byl uvolněný, nahrávání na diktafon mu nečinilo žádný problém. Jak již nastínil v prvním e-mailu, nebyl si jistý, zda mi bude jako narátor nějak užitečný a nápomocný, ale přesto s rozhovorem souhlasil. Svůj životní příběh pojal velmi osobitě, neuvedl žádná data svého narození, rovnou přešel k době svých studií a od studia veterininy přešel k tomu, jak se dostal do Vlašimi a plynule přešel k vyprávění o Vlastivědném klubu P. A. N. Vlasáka. V prvním rozhovoru tak bylo ze strany narátora řečeno vše, co by on pokládal za důležité a za nějak přínosné. Rozhovoru s panem MVDr. Jiřím Hostkem si velmi cením i proto, že je to jeden z mála ještě žijících pamětníků, kteří mohou obohatit historii Vlastivědného klubu svým živým a osobním vyprávěním a vzpomínkami, a to nejen na spolek jako takový, ale také na jeho významné představitele. A navíc uvedl na pravou míru informace získaná z archivního výzkumu dostupných materiálů, například co se týče roku nástupu do funkce předsedy Vlastivědného klubu (z archivních materiálů jsem vybadala rok 1981, kdy měl nahradit narátor č. 2 ve funkci předsedy spolku pana Jaroslava Pouzara, ale z rozhovoru s narátorem č. 2 jsem zjistila, že tato informace je mylná, že ve funkci předsedy figuroval až od roku 1985 a tuto informaci jsem si pak ověřila při vyhledávání dalších životopisných údajů narátora č.2).

Použité zdroje

Teoretická část vychází z dostupných pramenů a sekundární literatury týkající se vybraného tématu, konkrétně tedy kulturní, a zejména, spolkové činnosti u nás po skončení druhé světové války. Pro kapitolu pojednávající obecně o vývoji spolkové činnosti po roce 1945 u nás byla pro mne stěžejním dílem kniha Marka Laštovky a kolektivu, Pražské spolky: soupis spolkové činnosti na základě úředních evidencí z let 1895- 1990. Informace z této publikace jsou doplněny získanými poznatky z další sekundární literatury, za všechny bych zmínila nejčastěji citované, a to konkrétně díla autorů Jiří Knapík- Martin Franc, Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948- 1967 a Volný čas v českých zemích 1957- 1967; dále z díla Jiřího Knapíka, Únor a kultura: sovětizace české společnosti 1948- 1950 nebo Dušana Janáka, Likvidace spolků a vytváření masových organizací po únoru 1948 (na příkladu českého Slezska).

O problémech, z hlediska pramenů a sekundární literatury ke kapitole pojednávající o historii Vlašimi, jsem se zmínila již výše. Literární základna pro toto téma je velmi mezerovitá, a tak výchozím pramenem pro poznání Vlašimi ve vymezeném období let 1945- 1989 bylo již výše citované dílo Ivany Preislerové, Vlašim nejen ve 20. století. Informace z této publikace jsou doplněny nejen dílčí sekundární literaturou, ale také fakty získanými studiem fondu Městské a okresní zprávy Vlašim v Archivu Muzea Podblanicka, konkrétně zpráv jednotlivých referentů z Pololetního sjezdu ONV ve Vlašimi z roku 1947, a fondu Archivu Města Vlašim (přístupný v Státním oblastním archivu Praha, Státním okresním archivu Benešov).

Dílo Ivany Preislerové bylo také výchozím stěžejním literárním pramenem pro kapitolu týkající se spolkové činnosti ve Vlašimi po roce 1945.

Praktická část je výsledkem vlastního archivního výzkumu v kombinaci s metodou orální historie a tvoří jádro celé práce, respektive to tvoří čtyři kulturní spolky, o kterých pojednávají jednotlivé kapitoly. Jmenovitě se jedná o Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka (jehož předchůdci byly Čtenářský spolek a Musejní sbor, které působily v druhé polovině devatenáctého století), dále Pěvecké sdružení Blaník a Spolek divadelních ochotníků ve Vlašimi (tradice obou těchto spolků sahá také do doby druhé poloviny devatenáctého století). Posledním kulturním spolkem, kterému je v práci věnována pozornost, je Klub přátel výtvarného umění.

Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka vznikl v roce 1962 a můžeme říci, že svou činností přebral funkci, respektive nahradil, Čtenářského spolku (založeného roku 1847) a Musejního

sboru (založeného v roce 1892). Veškerý dochovaný archivní materiál je k tomuto spolku uložen v archivu Muzea Podblanicka, jedná se však o dochované pozvánky na přednášky a akce, které Vlastivědný klub (tehdy ještě vlastivědný kroužek) pořádal. Jedná se tedy o kusé informace, z kterých by se jen velmi těžko dalo sesumírovat o daném spolku, proto si velmi cením práce Jaroslava Pouzara, zakladatele tohoto spolku, který psal výroční zprávy o činnosti vlastivědného kroužku, které nám ucelí celkové poznání o tomto spolku. Proto mi přišlo příhodné věnovat jednu podkapitolu v rámci Vlastivědného klubu P. A. N. Vlasáka jeho významným představitelům, a to Jaroslavu Pouzarovi, Janu Svobodovi (který shromáždil všechny pozvánky vlastivědného kroužku od osmdesátých let do nedávné minulosti a jsou uloženy v jeho osobním fondu v archivu Muzea Podblanicka) a MVDr. Jiřímu Hostkovi (který převzal funkci předsedy po Jaroslavu Pouzarovi). Jaroslavu Pouzarovi, coby zakladateli, se věnuji nejobsáhleji. V Státním okresním archivu v Benešově je k dispozici osobní fond Jaroslava Pouzara. Je ale neuspořádaný, a tak je nutné podat žádost řediteli benešovského archivu, aby mohl být fond zpřístupněn. Každé žádosti je vyhověno již při domluvě, že by byl zájem o prostudování Pouzarova osobního fondu, a tak se spíše jedná o formalitu. Osobní fond Jaroslava Pouzara jsem chtěla probádat hlavně proto, neboť byl velmi publicisticky činnorodý, že jsem se chtěla pokusit o sestavení jeho bibliografie v rozmezí let 1962 (založení kroužku) – 1989 (konec časového vymezení celé práce). Osobní fond Jaroslava Pouzara je velmi bohatý. Objevují se v něm staré mapy, fotografie, pohledy, noviny a tisky píšící o Podblanicku, noviny a tisky s významnými celostátními zprávami, staré listiny, doklady k historii Podblanicka, skleněné fotodesky, podblanické pečeti, rukopisy, ale pro můj záměr a cíl nebylo studium fondu nijak přínosné. Velkým pomocníkem při sestavování Pouzarovy bibliografie mi, kromě internetových stránek vlašimské knihovny, byla Historicko- vlastivědná bibliografie okresu Benešov I.-IV.díl autorů Ludmily Pánkové a Jaroslava Pánka, dále Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka, ročníků 1 (1957)- 15 (1974) autorů Jaroslava Pánka a Václava Zeleného a Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka, ročníků 16 (1975)- 30/2 (1990) dvojice autorů Zdeňka Brandla a Evy Procházkové. Tyto publikace byly odrazovým můstkem k vyhledávání dalších článků v týdeníku Jiskra a novinách Terč od roku 1962 do roku 1989 (obě tyto tiskoviny jsou uloženy v Státním okresním archivu v Benešově) a v Muzejních listech z Podblanicka 1989- 1996 (ty jsou k dispozici v archivu Muzea Podblanicka).

Druhým spolkem, kterému je v práci věnována kapitola, je Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi. Kořeny historie pěveckého spolku sahají také už do druhé poloviny devatenáctého

století, a to konkrétně do roku 1863. V Státním okresním archivu v Benešově je dostupný samostatný fond k tomuto spolku, který můžeme rozdělit na dvě části. A stejně tak můžeme rozdělit i historii pěveckého sdružení na dvě historické etapy, a to na léta 1863- 1878 a na léta 1936- 1948. V roce 1948 je dochován poslední zápis z valné hromady spolku a pak už není k dohledání žádná zmínka o fungování, případně nefungování pěveckého sdružení.

Další samostatnou kapitolu tvoří divadelní ochotnický spolek. I tento spolek započal psát svou historii v druhé polovině devatenáctého století. A i vlašimští ochotníci neutuchali se svou činností ani po skončení druhé světové války. Alespoň to se dozvídáme z letáček, které byly tištěny k divadelním hrám, které si členové divadelního ochotnického souboru coby divadelního odboru SZK Blaník. Informace vycházejí z kroniky divadelních ochotníků, která ale bohužel není dochována ani ve Státním okresním archivu v Benešově, ani v archivu Muzea Podblanicka. Kronika opravdu existuje, ale je někde v oběhu mezi současnými divadelními ochotníky, ale nikdo neví, kde by se dala dohledat. A tak jedním z hlavních zdrojů informací a faktů k dějinám ochotnického spolku je, kromě fondu Ochotnického divadla Vlašim uloženého v archivu Muzea Podblanicka, také fond Okresního národního výboru, kde se z jednotlivých zpráv odboru kultury dozvíme něco málo o působení vlašimského divadelního ochotnického souboru a o divadelnictví ve Vlašimi obecně.

Posledním, čtvrtým spolkem, kterému je v práci věnována kapitola, je Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi. Jedná se z řady vybraných kulturních spolků o nejmladší založený spolek ve Vlašimi. Tento spolek se vymezuje oproti všem předchozím nejen tím, že k němu není žádný archivní materiál, existuje pouze jedna knižní publikace, a to konkrétně několikastránkový Almanach KPVU- KPPG Vlašim, ale zejména tím, že spolek stále funguje coby Klub přátel Podblanické galerie a jeho historie, respektive odkaz je stále živý díky jeho zakladateli, Stanislavu Příhodovi.

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vývoj spolkové činnosti po roce 1945

Po druhé světové válce se otázce spolků věnoval dekret prezidenta ČSR z 25. 9. 1945 č. 81/ 1945 Sb., O některých opatřeních v oboru spolkovém. Tímto dekretem, jenž platil jen v zemi České a Moravskoslezské, bylo zrušeno rozpuštění všech spolků v době během druhé světové války.⁵ Vedle výše uvedeného dekretu prezidenta republiky platil v otázce spolkovnictví nadále rakouský zákon č. 134/ 1867 ř. z., a to až do roku 1951.

Důležité změny nastaly již po únoru 1948. Získání absolutní moci jednou stranou (komunistickou) znamenalo obecně pro celou společnost zásadní změnu v jejím vývoji, pro kulturu nevyjímaje.⁶ Kultura se dostávala postupnými kroky do vztahu závislosti na rozhodujících mocenských strukturách.⁷ Komunistická strana začala pomalu omezovat spolkové právo. Ve spolcích (pro jejich nezávislost na státu) viděli přední představitelé vládnoucí strany nebezpečí.⁸ Nabízelo se několik možností, jak dokázala komunistická strana dosáhnout svého vytyčeného cíle. Spolky byly likvidovány, nebo se „dobrovolně rozcházely“, zanikaly v souvislosti s přípravou „náhradních“ organizací schválených režimem nebo byly včleňovány do jednotných masových organizací.⁹ Likvidace nebo proměna stávajících organizací a velký nárůst výše zmíněných masových skupin na jedné straně a zakládání nových

⁵ Zrušení všech rozpuštění spolků v době během druhé světové války mělo však i své výjimky. Tento dekret se nevztahoval jednak na *spolky, které zanikly v rámci slučovacíh a jednotících snah v odborovém hnutí a při organické výstavbě hospodářství, jednak na spolky, jejichž program není ve shodě se současnou politickou organizací veřejného života*. Rozpuštěny byly i spolky německé nebo maďarské. Citace převzata z díla: Marek LAŠŤOVKA a kol., *Pražské spolky: soupis pražské spolkové činnosti na základě úředních evidencí z let 1895- 1990*, Praha 1998, s. 15.

⁶ Jiří KNAPÍK, *Únor a kultura: sovětizace české společnosti 1948- 1950*, Praha 2004, s. 74.

⁷ J. KNAPÍK, c. d., s. 74; Jan RATAJ- Přemysl HOUDA, *Československo v proměnách komunistického režimu*, Praha 2010, s. 94.

⁸ Konkrétněji se k tomuto vyjadřuje přímo čl. 4, odstavec 3 Ústavy 9. května 1948. Citováno doslovně: „*K obstarávání věcí veřejných a k uplatňování svých demokratických práv vytváří lid dobrovolné organizace, zejména politické, odborové, družstevní a kulturní, organizace žen a mládeže a organizace tělovýchovné.*“ Citace převzata z : http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html, 16. 9. 2015.

⁹ Blíže: Jiří KNAPÍK- Martin FRANC, *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948- 1967*, Praha 2011, s. 854; M. FRANC- J. KNAPÍK, *Volný čas v českých zemích 1957- 1967*, Praha 2013, s. 151-191. .

uskupení na druhé straně představovaly procesy, které vyústily v polovině padesátých let ve vytvoření struktury tzv. dobrovolných společenských organizací v rámci Národní fronty.¹⁰

Největší vlny likvidace spolkových organizací na našem území probíhaly po únoru 1948 a v letech 1951- 1952. V literatuře se také můžeme v této souvislosti dočíst, že období let 1948-1951/ 1952 je v otázce spolkového života nazýváno obdobím chaosu.¹¹

Jak bylo již napsáno výše, po druhé světové válce bylo fungování spolků řízeno dekretem prezidenta ČSR a rakouským zákonem z roku 1867, který byl nahrazen novým zákonem až v roce 1951. Jednalo se o spolkový zákon z 12. 7. 1951 č. 68/ 1951 Sb., O dobrovolných organizacích a shromážděních.¹² Zákon hovoří místo o spolcích o dobrovolných organizacích, což byl termín, který měl nahradit právě pojem spolek. Dobrovolnými organizacemi byly rozuměny takové organizace, v kterých se lidé sdružují „ *k uplatnění svých demokratických práv a tím k upevnění lidově demokratického zřízení a k podpoře úsilí o výstavbu.*“¹³ Tyto dobrovolné organizace se již neřídily stanovy, ale měly vypracovaný organizační řád, jenž musel být schválen příslušným krajským národním výborem (ale nutno podotknout, že se vedle termínů dobrovolné organizace a organizační řád i nadále užívaly i pojmy spolek a stanovy spolku).

Spolkový zákon z roku 1951 rozděloval existující spolky do čtyř skupin. První kategorii tvořily spolky a organizace, které byly sdruženy pod hlavičkou Národní fronty. Jednalo se o masové organizace s celostátní působností. Druhá skupina patřila sdružením založených na základě profesního či jiného zájmu. Do třetí kategorie patřily dřívější spolky, u nichž se počítalo buď s včleněním do dobrovolné organizace, nebo s přeměnou dřívějšího uskupení na nový typ organizace. Poslední čtvrtou skupinu tvořily spolky a organizace , které se nechtěly přeměnit nebo jim to nebylo umožněno, případně jim bylo neumožněno přičlenit se k některé z masových

¹⁰ Národní fronta po roce 1948 představovala nový prvek pluralitní „lidové demokracie“, kterému podléhaly jak státní orgány, tak činnost masových organizací a uskupení. Blíže: Dušan JANÁK, Likvidace spolků a vytváření masových organizací po únoru 1948 (na příkladu českého Slezska), in: Ivan ŠEDIVÝ- Jan NĚMEČEK- Jiří KOCIÁN- Oldřich TŮMA, České křižovatky evropských dějin, Únor 1948 v Československu: Nástup komunistické totality a proměny společnosti, Praha 2011, s. 245.

¹¹ M. LAŠŤOVKA a kol., c. d., s. 16; J. KNAPÍK- M. FRANC, c. d., s. 854.

¹² Nový spolkový zákon vstoupil v platnost 1. 10. 1951 a platil již pro celé území. Toho samého dne vstoupila v platnost také podrobnější vyhláška ministerstva vnitra z 29. 9. 1951 č. 320/ 1951 Ú.l.. O dobrovolných organizacích a shromážděních. Blíže M. LAŠŤOVKA a kol., c. d., s. 16- 17.

¹³ Doslovně citováno z díla: M. LAŠŤOVKA a kol., c. d., s. 16.

organizací, tudíž byly označeny za vhodné k likvidaci.¹⁴ Co se týče však přeměny starých spolků nebo jejich likvidace, zákon z roku 1951 však přísně a výslovně nestanovoval přeměnu starých spolků na dobrovolné organizace nebo jejich zánik do určité doby. Spolky však musely podávat krajskému národnímu výboru všechny potřebné informace, čímž spolky připadly pod kontrolu státních orgánů. Jednalo se například o otázku financování spolků, neboť právě třeba finanční opatření podléhala rozhodnutí krajského národního výboru.¹⁵

Výše uvedený spolkový zákon z roku 1951 tedy nebyl z hlediska právní přesnosti tolik důsledný, a tak zde vedle sebe existovaly jak spolky vystavené na bázi dobrovolných organizací s celostátní platností, tak spolky fungující stále na základě starého spolkového zákona.¹⁶

S rokem 1968 přišly i dva nové zákony týkající se spolčovacího práva. Jednalo se o zákon z 13. 9. 1968, č. 126, O některých přechodných opatřeních k upevnění veřejného pořádku, a č. 128, O Národní frontě.¹⁷

Další zásadní zákon týkající se spolkovnictví a spolčovacího práva byl vydán v roce 1985. Jednalo se o zákon č. 116/ 1985 Sb., O podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v ČSSR. Ten měl za úkol zajistit existenci nevládních organizací se sídlem v Československu a sdružení cizích státních příslušníků (jednalo se zejména o zahraniční studenty studující v Československu). Založení organizace tohoto typu je závislé na souhlasu federálního ministerstva vnitra spolu s ministerstvem zahraničních věcí. Této instituci náleží i právo toto uskupení rozpustit. Vzniklá organizace tohoto typu se musela řídit zákonem o dobrovolných organizacích.¹⁸

Po roce 1989 byla otázka spolkového práva jednou z aktuálních otázek. 27. 3. 1990 byl přijat Federálním shromážděním zákon č. 83/ 1990 Sb., O sdružování občanů. Zákon vymezuje pojem sdružení (který nahradil výraz spolek) jako „*spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a*

¹⁴ Blíže: D. JANÁK, Likvidace spolků a vytváření masových organizací po roce 1948, Praha 2011, s. 246- 247.

¹⁵ Blíže: M. LAŠŤOVKA a kol., c. d., s. 17.

¹⁶ Tamtéž, s. 17.

¹⁷ První zákon č. 126 se zabýval rozšířením důvodů pro pozastavení činnosti a rozpuštění organizace (př. protistátní činnost, činnost proti socialismu, ústavě, přátelství mezi národy apod.). Druhý zákon z roku 1968, č. 128 stanovoval, že ta uskupení, které jsou politicky či jinak veřejně aktivní musejí být pod záštitou Národní fronty. A pokud by došlo k jejich vyloučení z NF, jejich činnost automaticky zanikala. Blíže: M. LAŠŤOVKA a kol., c. d., s. 18; http://totalita.cz/txt/txt_zakon_1968-126.pdf, 16. 9. 2015; http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1968-128.pdf, 16. 9. 2015.

¹⁸ Tamtéž. S. 18.

jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace“. Zákon také proklamuje svobodu občanů se sdružovat (bez povolení státního orgánu). Tento zákon platí dodnes.¹⁹

¹⁹ Blíže: http://www.mpsv.cz/files/clanky/1505/z83_1990.pdf, 16. 9. 2015.

2. Charakteristika Vlašimi po roce 1945

I když je předmětem našeho zájmu kulturní, zejména spolková činnost ve Vlašimi po roce 1945, myslím si, že je příhodné se alespoň ve zkratce zmínit také o historii samotného města, tedy Vlašimi, a to v rozmezí, které nás zajímá, tedy od doby po válce až po léta osmdesátá.

Psal se rok 1945, konkrétně 9. květen 1945, pátá hodina ráno, kdy do Vlašimi dorazil první obrněný transportér Rudé armády.²⁰ Obecně lze říci, že příjezd Rudé armády byl ve Vlašimi vcelku vítán, i přesto že se to neobešlo bez několika lidských tragédií.²¹

Vlašimský region byl zaměřen především na zemědělství. I proto byl velkým zásahem do hospodářství nejen nedostatek masa, ale také nedostatek tuků, obecně lze říci, že živočišná výroba byla velmi problematická.²² Další překážkou ve vývoji zemědělství byla nedostatečná mechanizace a nedostatek pracovních sil a v neposlední řadě také výkyvy v počasí, na němž se celá úroda a neúroda odvíjí.²³ Z průmyslového odvětví byly velmi stálým průmyslovým podnikem Továrny na střelivo (Sellier a Bellot)²⁴, které získávaly dále na důležitosti a od šedesátých let lze o Vlašimi hovořit jako o průmyslovém středisku. Co se týče kultury po válce, nebylo jí přisuzováno tolik na důležitosti.

Padesátá léta se ve Vlašimi nesly v duchu velkého zájmu o kolektivizaci v zemědělství, neboť právě zemědělství bylo v té době považováno za hlavní hybnou sílu hospodářství (i přesto, že už tehdy byly Blanické strojírnny, tehdy ještě zvané jako Zbrojovka Vlašim).²⁵

²⁰ Státní oblastní archiv Praha (dále jen SOA Praha), Státní okresní archiv Benešov (dále jen SOkA Benešov), Fond Archiv Města Vlašim, Pamětní kniha města Vlašimi IV., s. 60.

²¹ Po skončení války se také vyhrotil vztah mezi Čechy a Němci. Nakonec se tento problém vyřešil schválením odsunu Němců, který svým souhlasem posvětila Postupimská konference. Blíže: Pavel BĚLINA a kol., Dějiny zemí Koruny české II. díl, Praha 2003, s. 253. Z Vlašimi a celého regionu Vlašimska bylo odsunuto celkem 560 Němců. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Městská a okresní správa Vlašim, J. VECKER, Zpráva bezpečnostního referenta a okresní stanice SNB, in: Pololetní sjezd ONV ve Vlašimi 23. března 1947, IČ 1123, s. 3-5.

²² Archiv Muzea Podblanicka, Fond Městská a okresní správa Vlašim, referent Dr. Žížala, Zpráva o činnosti zásobovacího oddělení ONV, in: Pololetní sjezd ONV ve Vlašimi 23. března 1947, IČ 1123, s. 14-16.

²³ Ivana PREISLEROVÁ, Vlašim nejen ve 20. století, Vlašim 2010, s. 279.

²⁴ Tamtéž, s. 280.

²⁵ Tamtéž, s. 301.

Kolektivizace probíhala velmi násilně a to s sebou neslo i své důsledky.²⁶ I přesto, že se jednalo o prioritu, zaznamenalo zemědělství v té době také velké problémy. Byly zaznamenány špatné výrobní výsledky, nedostatek pracovních sil. Pro padesátá léta byla také charakteristická likvidace soukromých řemesel²⁷, zcela zaniklo soukromé podnikání a byla zavedena jednosektorová ekonomika namísto vícesektorové ekonomiky.²⁸ Tato skutečnost se dotkla i Vlašimi.

Šedesátá léta znamenala pro Vlašim především velké změny v územní reorganizaci.²⁹ Na základě Zákona o nové územní reorganizaci byl zrušen okres Vlašim, stejně jako okres Votice a oba byly přiděleny pod okres Benešov. Co se týče hospodářství v šedesátých letech, ekonomickou stabilitu zajišťoval podnik Blanické strojírný (od roku 1965 se ve spojení s Vlašimí hovoří jako o průmyslovém městě³⁰). Stejně jako změna územního rozčlenění byla pro Vlašim šedesátá léta i z jiného pohledu, a to z pohledu výstavby, která právě započala v šedesátých letech a v podstatě lze říci, že již tehdy si Vlašim postupně získávala dnešní podobu.³¹

Sedmdesátá léta se po vojenské intervenci vojsk zemí Varšavské smlouvy v srpnu roku 1968 v Československu nesla v duchu návratu naší země k sovětskému typu socialismu. Jedním ze znaků tohoto období byly masové čistky nejen v samotné komunistické straně. Vlašim ale jakékoliv tlaky z vnější vcelku nebyly tolik nápadné, neboť alespoň to lze usuzovat z toho, že prameny k této problematice nenesou v sobě nějaké hlubší poznatky.³² Stejně jako v šedesátých letech, i v letech sedmdesátých lze hovořit o Vlašimi jako o průmyslovém městě, které bylo v sedmdesátých letech velmi čínorodým městem, co se týče výstavby sídlišť a nových sportovních zařízení a v neposlední řadě výstavbou nové školy.³³ Jedním ze stěžejních

²⁶ Na zemědělce byl soustavně vyvíjen tlak. Byly jim stanoveny takové úkoly, které byly reálně nespelnitelné, což s sebou přinášelo potrestání sedláků za jejich nesplnění, a to formou třeba finančního postihu nebo obvinění ze „škůdcovství“. Blíže: Karel JECH, *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Praha 2008, s. 71-74 a s.207.

²⁷ Seznam všech zrušených řemesel a živností in: Jana RAČANSKÁ, *Likvidace živností ve Vlašimi po roce 1945*, seminární práce, Gymnázium Vlašim, 2009, s.16-20.

²⁸ Blíže: Karel KAPLAN, *Československo v letech 1948- 1953 II. díl*, Praha 1991, s. 110- 111.

²⁹ Jednalo se o reformu týkající se správy státu. Československo bylo rozděleno na deset krajů a sto osm okresů. Blíže: Robert KVAČEK, *České dějiny II.*, Praha 2002, s. 202.

³⁰ SOA Praha, SOkA Benešov, *Fond Archiv Města Vlašim, Jednotný plán kulturní činnosti na rok 1965*.

³¹ Seznam všech budovatelských počínů ve Vlašimi je dostupný v díle I. Preislerové. Blíže: I. PREISLEROVÁ, c.d., s. 344- 352.

³² Tamtéž, s. 370.

³³ Tamtéž, s. 382.

problémů té doby bylo zásobování. Jednalo se zejména o stížnosti obyvatel týkající se nedostatku masa, nebo špatné kvality například pečiva. Vlašimští obyvatelé si také stěžovali na nedostatečné zásoby uhlí.³⁴

I v osmdesátých letech zůstávala Vlašim průmyslovým městem, nedůležitějším podnikem v tomto městě nadále byly Blanické strojírny. V této době lze ale také hovořit o rozvoji sítě obchodů a tržišť. Nicméně ani Vlašimi se, v souvislosti s problematikou obchodu a zásobování, nevyhnuly problémy spojené se zásobováním a nedostatkem určitých potravin.³⁵ Co se týče demografického vývoje obyvatelstva, v osmdesátých letech (konkrétně v roce 1987) čítala Vlašim 14 242 obyvatel, z toho 6 981 mužů a 7 261 žen.³⁶

³⁴ I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 385.

³⁵ Nedostatkovým zbožím byla například smetana, mléko, banány, jablka, pomeranče nebo kostkový cukr. Blíže: I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 397.

³⁶ Blíže: I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 391. Pokud bychom se jen pro porovnání zajímali o současný počet obyvatel, k roku 2014 je uváděno číslo 11 767, toto číslo každým rokem klesá. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>, 8. 9. 2015.

3. Spolková činnost ve Vlašimi po roce 1945

Těsně po druhé světové válce nebylo kultuře a obecně kulturnímu dění věnována taková pozornost. Veškeré kulturní akce, které byly ve Vlašimi po druhé světové válce pořádány, byly organizovány Z- klubem.³⁷

Co se týče spolkové činnosti, bývalé spolky byly nahrazeny zájmovou uměleckou činností. Veškerá umělecká zájmová činnost pak byla zastřešována Národní frontou. Do sféry označené jako zájmová umělecká činnost v době po druhé světové válce patřily dva hudební soubory, divadelní, astronomický, filatelistický, filumenistický, fotografický soubor, dále Klub amatérských výtvarníků a v neposlední řadě také například Komorní ženský pěvecký sbor. Pod záštitou Národní fronty vznikly i další spolky, za všechny zmiňme například Lidový rybářský spolek, včelařský spolek, vlastivědný spolek a další.³⁸

Ve stejném duchu se nese činnost a fungování spolků ve Vlašimi jak v šedesátých letech, tak v letech sedmdesátých. Přesto bych zde zmínila rok 1973, kdy byla obohacena vlašimská kulturní a spolková scéna o další významné spolky. Vznikl komorní soubor Trio Jana Dismase Zelenky.³⁹ A v roce 1974 byl založen Klub přátel výtvarného umění.⁴⁰ Vedle již výše zmíněných spolků a organizací, které nadále rozvíjely svou činnost, byly organizovány i další společenské organizace, například Český červený kříž, Český svaz žen, Socialistický svaz mládeže, Pionýr, SVAZARM, Český svaz chovatelů drobného zvířectva, Myslivecká organizace, Český svaz včelařů, Český rybářský svaz a další.

I v osmdesátých letech hrál hlavní úlohu v kulturním a spolkovém životě Závodní klub ROH Blanických strojíren. Činnost již zde uvedených spolků nadále pokračovala i v osmdesátých letech.

³⁷ Z- klub (celý název zněl Sdružený závodní klub Blaník) byl na počátku šedesátých let přejmenován na Sdružený klub Blaník, pozdější Dům kultury. Od 1. 1. 1985 nesla tato instituce název Závodní klub ROH Vlašim fungující pod záštitou ROH Blanických strojíren. Blíže: I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 323 a s. 358..

³⁸ Tamtéž, s. 323.

³⁹ Členy Tria Jana Dismase Zelenky byli Jiří Volek, Václav Vlach a Karel Lédl. Blíže: I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 386.

⁴⁰ Klub přátel výtvarného umění byl založen Stanislavem Příhodou, významnou osobností v oblasti malířství zejména v podblanickém regionu. Blíže: Jindřich NUŠEK, S paletou Podblanickem- 70 let Stanislava Příhody, Pod Blaníkem, roč. X. (XXXII.), č. 1, 2006, s. 28-29.

B. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945

Vlašim byla nejen v minulosti, ale je i v současnosti, městem, které si velmi zakládá na aktivní činnosti spolků všeho druhu. Tato slova ostatně dokládá i předešlá kapitola věnující se spolkové činnosti ve Vlašimi po roce 1945 v širších a obecnějších souvislostech.

V našem zájmu jsou však hlavně spolky kulturní, o kterých se budou pojednávat následující kapitoly. Jedná se o Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka ve Vlašimi a o ochotnický spolek. Co se týče časového vymezení bádání, vytyčila jsem si prozkoumat a seznámit čtenáře s činností výše již zmíněných kulturních spolků v časovém rozmezí 1945- 1989.

Prvním kulturním spolkem, o kterém bude pojednáváno, je Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka ve Vlašimi. Jelikož prvopočátky tohoto kulturního spolku sahají až do druhé poloviny 19. století, ve stručnosti jsou v krátkých podkapitolách zmíněny i Čtenářský spolek a Musejní sbor Vlašim. Myslím si, že je důležité zmínit alespoň ve stručném znění historii těch spolků, které zanikly, ale jejichž činnost přetrvává dodnes právě ve Vlastivědném klubu P. A. N. Vlasáka, tedy ve spolku, který nás v diplomové práci právě zajímá.

Druhým spolkem, který by patřil do kategorie kulturních spolků a kterému se budeme v této práci věnovat, je pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi.

Třetím spolkem, který v diplomové práci zaujímá své důležité místo, je ochotnický spolek. Ochotnický spolek, na rozdíl od Vlastivědného klubu, který vznikl jako nový spolek až v 60. letech 20. století, je spolkem, který svou historii začal psát již na konci 19. století. A svou činnost, samozřejmě s mnoha obměnami a změnami, si tento spolek zachoval dodnes. V našem zájmu v bádání jsou dějiny tohoto spolku po roce 1945, ale přesto i zde považuji za velmi příhodné a žádoucí nastínit alespoň ve zkrácené formě počátky tohoto kulturní spolku, který je jako jeden z mála kulturních spolků, které ve Vlašimi vznikly v druhé polovině 19. století, stále aktivně činný.

Čtvrtým spolkem, kterému se v práci budeme věnovat, je Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi. Jedná se o kulturní spolek, který vznikl jako pobočka spolku Klubu přátel výtvarného umění, který byl založen v roce 1956. Vlašimská pobočka tohoto sdružení vznikla v sedmdesátých letech, konkrétně v roce 1974.

2. Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka

2.1 Čtenářský spolek

Máme-li zájem poznat historii vlastivědného spolku, měli bychom se nejdříve ohlédnout dále do historie a ještě než se budeme věnovat samotnému vlastivědnému spolku, který vznikl až v roce 1962, měli bychom se alespoň ve zkratce několika slovy zmínit o dvou spolcích, které souvisí s budoucím vlastivědným spolkem. Jedná se o Čtenářský spolek a o Musejní sbor.

Čtenářský spolek patřil mezi jedny z nejstarších kulturních spolků ve Vlašimi, byl založen v roce 1847.⁴¹ Jeho činnost byla přerušena rokem 1849. V tomto roce stanul u moci Alexandr Bach a s jeho nástupem k moci došlo i k několika zásadním změnám, například byla radikálně omezena spolková činnost.⁴² Trvalo mnoho let, než byla obnovena činnost původního Čtenářského spolku. První pokus o znovuoživení fungování výše uvedeného spolku proběhl v roce 1856, ale bohužel neúspěšně. První schůzka členů budoucího Čtenářského spolku proběhla až v roce 1880, úředně byl spolek stvrzen o rok později, v roce 1881, kdy byly vytvořeny a podepsány stanovy spolku.⁴³

Mezi hlavní činnosti Čtenářského spolku patřilo půjčování knih a časopisů, pořádání kulturních akcí a v neposlední řadě konání přednášek.⁴⁴ Mimo jiné se také zabíral archeologickými výzkumy.⁴⁵

Dalším významným rokem v dějinách Čtenářského spolku byl rok 1890, kdy dochází uvnitř Čtenářského spolku k roztržce mezi členy. Výsledkem této neshody bylo založení spolku Beseda, který jako vůbec první spolek na Vlašimsku uspořádal První výstavu starožitností. A

⁴¹ Zakladateli Čtenářského spolku byli páter Josef Kollrus a Vincenc Macháček. Osobnost pátera Kollruse je spojována také s první veřejně přístupnou knihovnou. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Čtenářský spolek Vlašim, Pamětní kniha Čtenářského spolku ve Vlašimi, kart. 1, s. 3; František Augustin SLAVÍK, Dějiny města Vlašimě a jeho statku, Tábor 1889 (reprint 1994), s. 360.

⁴² Blíže: Josef MOUDRÝ- Jan SVOBODA, Vlašim nejen na starých pohlednicích, Praha 2003, s. 72.

⁴³ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Čtenářský spolek Vlašim, Pamětní kniha Čtenářského spolku ve Vlašimi, kart. 1, s. 42.

⁴⁴ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Čtenářský spolek Vlašim, Pamětní kniha Čtenářského spolku ve Vlašimi, kart. 1, s. 42.

⁴⁵ Blíže: J.MOUDRÝ- J. SVOBODA, c. d., s. 209.

tím byl probuzen větší a větší zájem o minulost zdejšího kraje, zdejších památek a v neposlední řadě stoupl také zájem o poznání života našich předků.⁴⁶

Spolek oficiálně fungoval až do roku 1959. V tomto roce byl vydán zákon o jednotné soustavě knihoven.⁴⁷ Postupně došlo vlašimskou městskou knihovnou k převzetí funkce bývalého Čtenářského spolku, která převzala knižní fond spolku, a to hlavně beletrii. Staré knižní fondy se pak staly základním prvkem pro knihovnu vlastivědného kroužku.⁴⁸

⁴⁶ Zatímco spolek Beseda uspořádala první takto tematicky zaměřenou výstavu, Čtenářský spolek se roku 1893 stal členem Společnosti přátel starožitností českých (jak tehdy byly nazývány památky). Společnost přátel starožitností českých byla založena v roce 1888. Blíže: J. MOUDRÝ- J. SVOBODA, Vlašim- po stopách předků., Vlašim 2006, s. 209.

⁴⁷ Jan SVOBODA, 150 let vlašimské knihovny, Benešov 1990, s. 6.

⁴⁸ Tamtéž, c. d., s. 6.

2.2 Musejní sbor

Počátky Musejního sboru (oficiálně byl tento spolek nazýván Musejní sbor pro okres Vlašimský) lze z dochovaných archivních materiálů vysledovat k roku 1892. V tomto roce byly vybidnuty okresní výbory k tomu, aby jmenovaly za své oblasti zástupce, kteří budou daný region prezentovat na Národopisné výstavě československé, která se konala v Praze v roce 1895. A tak se tedy toho roku 1892 sešli vybraní zástupci a zařídili vše důležité k tomu, aby mohl být zřízen Místní odbor pro Národopisnou výstavu československou, který měl za úkol zajišťovat vhodné památky pro připravovanou výstavu.⁴⁹

Roku 1893 byl dosavadní Místní odbor pozměněn na Musejní sbor pro okres Vlašimský.⁵⁰ Jakýmsi vůdcem musejního sboru, ale také správcem sbírek tohoto spolku, byl Jan Vondráček, který obcházel podblanický venkov a snažil se zachraňovat cenné památky. V roce 1894 uspořádal národopisnou výstavku, která vzbudila mezi Vlašimáky nebývalý zájem.⁵¹ Na výstavě bylo možné vidět na jednom místě jak literární památky (knihy z oblasti náboženské, historické, pedagogické, literární díla místních významných rodáků a další, ale také například zábavné písně nebo modlitby s lidovými ornamenty). Dále mohli návštěvníci výstavy zhlédnout listiny, nádobí, hudební nástroje, nábytek, oblečení, sbírky českých mincí, sbírky rostlin, brouků a motýlů a mnoho dalšího.⁵²

Zásadním a zlomovým rokem pro Musejní sbor byl rok 1906. Tehdy zemřel Jan Vondráček a činnost spolku pomalu, ale jistě stagnovala, i když spolek oficiálně fungoval dál. Aktivní činnost Musejního sboru byla vzkříšena po první světové válce, kdy se stal předsedou spolku Josef Pech. Tehdy byl také dosavadní Musejní sbor přeměněn na Okresní muzeum ve Vlašimi.⁵³

⁴⁹ Jmenovitě se jednalo o pány- Stanislav Rýgel, Josef Petr, Jan Vondráček a František Půlpán. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Musejní sbor Vlašim, Kniha zápisů ze schůzí a valných hromad (1892- 1906), kart. 1, zápis z roku 1892.

⁵⁰ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Musejní sbor Vlašim, Kniha zápisů ze schůzí a valných hromad (1892- 1906), kart. 1, zápis z roku 1893.

⁵¹ Blíže: Jaroslav POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka (dále jen SVPP) 32, Benešov 1992, s. 233.

⁵² Seznam všech předmětů, které byly vystaveny na výše zmíněné výstavě viz SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Archiv Města Vlašim, Záležitosti spolkové (1856- 1913), i.č.780, sign. VII/7, kart. 64, zápis k roku 1894.

⁵³ Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, s. 234.

Ani za vedení Josefa Pecha, ani za jeho následovníka Zdeňka Bruny si však spolek nezískal nijak početnou členskou základnu. Změna přišla až s rokem 1960, kdy došlo ke zrušení okresu Vlašim a ten byl spojen s okresem Benešov. Tehdy Muzeum Benešov požadovalo předání vlašimských muzejních sbírek. Městský národní výbor ve Vlašimi však nechtěl přijít o tyto muzejní sbírky a také vlašimská muzejní knihovna, a proto oslovil Jaroslava Pouzara, aby založil vlastivědný kroužek při Městském národním výboru.⁵⁴

A tady začíná samotná historie Vlastivědného kroužku, který nás prioritně zajímá.

⁵⁴ Blíže: J. POUZAR, Třicet let vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 234.

2.3 Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka ve Vlašimi

Psal se rok 1962. Tehdy v červnu byl učitelem Jaroslavem Pouzarem založen vlastivědný kroužek.

„ Bylo to v roce 1962. Tehdy mě požádal městský úřad, zda bych mohl založit vlastivědný kroužek, aby se pro město zachránila velká historická knihovna, která byla v zámku. No tak jsem se o to pokusil, kroužek jsem založil a patnáct let jsem ho vedl.“⁵⁵

Hlavní náplní nově vznikajícího spolku bylo zejména zajišťovat dokumentaci města Vlašimi, dalším vytyčeným cílem v činnosti spolku byl sběr vlastivědného materiálu a v neposlední řadě byla náplní práce vlastivědného kroužku také popularizace minulosti Podblanicka.⁵⁶ Přibližme si nyní blíže všechny tři vlastivědným kroužkem vytyčené úkoly.

Popularizace minulosti podblanického kraje. Právě ta zpočátku činnosti samotného kroužku hrála největší roli. Velký podíl na rozvoji spolku právě tímto směrem měl zajisté vedoucí kroužku Jaroslav Pouzar, který pravidelně publikoval články v závodním časopise Blanických strojírů Terč. Vydané články nakonec vytvořily seriál článků nazvaný „ Obrázky z minulosti našeho kraje“.⁵⁷

„ Tím, že jsem se dostal k vlastivědě, musel jsem ji začít také trochu studovat. No a tak, co jsem nastudoval, protože jsem učitel a češtinář, no tak jsem se snažil hned abych to zpracovával, abych to nějak uplatnil. Tehdy vycházel závodní časopis Terč v Blanických strojárnách. No tak jsem jim nabídl seriál článků. No tak ten seriál článků začal vycházet a měl velký úspěch, takže těch pokračování, jak vidíte, bylo asi dvacet sedm. Ten seriál měl takový úspěch, že potom, když dokončil, tak pokračoval dalším seriálem „ Další zajímavosti z historie Podblanicka“. Tímhle tím se vlastivědná činnost začala trochu ujmát. Tehdy ta vlastivědná činnost vlastně žádná nebyla. Lidé o tom chtěli vědět něco a neměli příležitost.“⁵⁸

⁵⁵ Doslovně citována slova Jaroslava Pouzara na otázku redaktorky regionální televize Posázaví na otázku o tom, jak vlastně začínal. Jednalo se o dokumentární pořad Medailon o Jaroslavě Pouzarovi, 2002.

⁵⁶ K hlavnímu programu vlastivědného kroužku blíže: Jaroslav POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1963, SVPP 5, Benešov 1964, s. 211.

⁵⁷ Celkem Jaroslav Pouzar publikoval něco kolem třiceti článků. Všechny byly doplněny mnoha fotografiemi. Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1963, SVPP 5, Benešov 1964, s. 211.

⁵⁸ Doslovně citována slova Jaroslava Pouzara na otázku redaktorky regionální televize Posázaví na otázku o tom, jak vlastně začínal. Jednalo se o dokumentární pořad Medailon o Jaroslavě Pouzarovi, 2002.

Jaroslav Pouzar nebyl jen čínorodý vydavatel článků do závodního časopisu, ale byl také velmi aktivně činný v konání přednášek, které se těšily velké oblibě. Hlavním záměrem přednášek bylo probudit větší a větší zájem místních o regionální dějiny.⁵⁹

*„ Těch přednášek za ta léta jsem měl neuvěřitelně, to mi asi nebudete věřit, že jich bylo v jednašedesáti obcích přes dva tisíce. “*⁶⁰

Druhou činností, kterou se zabýval vlastivědný kroužek a který bych blíže přiblížila, je sběr vlastivědného materiálu. Vlastivědný kroužek uspořádal několik výstav, na nichž prezentoval své sbírky. Již v roce 1962 uspořádal svou první výstavu s názvem „ Stará Vlašim a Vlašimáci“. Tuto akci sám zakladatel vlastivědného kroužku Jaroslav Pouzar ve svém článku vydaném ku příležitosti třicetiletého výročí působení vlastivědného kroužku ve Vlašimi jako nejvýznamnější propagační akcí tohoto spolku.⁶¹ Na výstavě mohli její návštěvníci zhlédnout zejména listinný a fotografický materiál týkající se Vlašimi. Tato výstava měla nebývalý ohlas, stoupl dokonce i počet nových členů. Na tento úspěch se pokusil vlastivědný kroužek navázat druhou výstavou, které se konala o rok později, tedy v roce 1963. Jednalo se o výstavu s názvem „ Vlašim v archivních dokumentech a fotografiích“. ⁶² Tato vlastivědná výstava byla výjimečná tím, že na ní mohli návštěvníci vůbec poprvé vidět na jednom místě originály vlašimských privilegií a kronik.⁶³ Vlastivědný kroužek zorganizoval celkem tři výstavy. Tu třetí, a zároveň poslední, pod názvem „ Vlašim včera, dnes a zítra“ uspořádal spolek ke dvacátému výročí našeho osvobození. A i tato výstava se těšila velké návštěvnosti.⁶⁴ V pořádání výstav pokračuje

⁵⁹ O tom, jak oblíbené bylo v rámci vlastivědného kroužku pořádání a organizování přednášek dokazuje i archivní materiál dostupný v archivu Muzea Podblanicka, kde jsou k dispozici originální pozvánky na jednotlivé přednášky (psané na psacím stroji). Bohužel nejsou dochovány pozvánky z let počátku spolku, ale až z let osmdesátých a devadesátých. Viz obrazová příloha- fotografie vybrané pozvánky, Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 5.

⁶⁰ Doslovně citována slova Jaroslava Pouzara na otázku redaktorky regionální televize Posázaví na otázku o tom, jak vlastně začínal. Jednalo se o dokumentární pořad Medailon o Jaroslavu Pouzarovi, 2002.

⁶¹ Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 235.

⁶² Tato druhá výstava byla pořádána vlastivědným kroužkem ve spolupráci s pobočkou okresního archivu. Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1963, SVPP 5, Benešov 1964, s. 211.

⁶³ Druhou výstavu pořádal Vlastivědný kroužek ve spolupráci s panem Vošickým, archivářem pobočky okresního archivu ve Vlašimi. Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 235.

⁶⁴ Třetí výstava pořádaná v roce 1965 byla uskutečněna ve spolupráci s MěstNV Vlašim. Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 235;

vlastivědný kroužek i v dalších letech, mezi ty nejvýznamnější a nejvíce navštěvované patří výstavy z roku 1989, kdy byly uspořádány výstavy k výročí sto padesáti let vlašimské pošty a ke stému výročí Slavíkových dějiny Vlašimi z roku 1939.⁶⁵

Do oddílu dokumentace města Vlašimi lze jistě zařadit počín Vlastivědného kroužku z roku 1965. Vlastivědný kroužek se totiž zasloužil o to, že právě v roce 1965 označil všechny vlašimské památky zasklenými popisnými cedulkami.⁶⁶

V souvislosti s druhou vlastivědnou výstavou padla krátká zmínka o počtu členů Vlastivědného kroužku. Ten počet členů rok od roku přibýval, ale nutno podotknout, že při samotném vzniku spolku tomu tak nebylo. Těch zakládajících členů bylo celkem čtrnáct, z toho většinu jich tvořili členové bývalého muzea. Nicméně od roku 1962 ten počet rok od roku narůstal. Uveďme jen pro ilustrativní představu, že počet členů z původních čtrnácti stoupl po první veřejné vlastivědné výstavě na třicet jedna.⁶⁷ V roce 1964 bylo registrováno ve Vlastivědném kroužku celkem čtyřicet tři členů.⁶⁸ Noví členové se hlásili i z řad mládeže, pro něž byl zřízen samostatný vlastivědný kroužek.⁶⁹ Ten byl však po dvou letech svého působení zrušen a jeho členové se stali členy Vlastivědného kroužku dospělých.⁷⁰

Hovoříme o narůstajícím počtu nově příchozích členů. Údajů o celkovém počtu členů spolků ale bohužel není dostupných tolik, abychom byli schopni utvořit jakýsi celkový přehled o tom, jak tato čísla narůstala. Po roce 1964, kdy je v dostupných archivních materiálech

J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku ve Vlašimi za rok 1965, SVPP 7, Benešov 1966, s. 281.

⁶⁵ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1988 a 1989.

⁶⁶ Původní tabulky se bohužel nedochovaly do dnešní doby, jelikož časem zchátraly a tak byly nahrazeny novými popisnými tabulkami. Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 236.

⁶⁷ Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 234.

⁶⁸ Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1964, SVPP 6, Benešov 1965, s. 217.

⁶⁹ Jednalo se o zájemce o regionální historii z řad žáků šestých, sedmých a osmých tříd. Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1964, SVPP 6, Benešov 1965, s. 217.

⁷⁰ Blíže: J. POUZAR, Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, SVPP 32, Benešov 1992, s. 235.

k tomuto roku zapsáno 43 členů, pak další číselný údaj nalezneme až k roku 1986, kdy se udává, že kroužek měl členů celkem padesát osm. A v roce 1987 už devadesát členů.⁷¹

Vlastivědný kroužek si díky své činnosti získával větší a větší oblibu a stal se uznávanou a významnou kulturní složkou města.⁷² O kladném a pozitivním vnímání Vlastivědného kroužku ve Vlašimi hovoří i veřejné uznání, které se spolku dostalo v roce 1965.⁷³ A své významné postavení v rámci kulturního života města Vlašimi dokládá i další ocenění, tentokrát v roce 1986, kdy tento spolek obdržel od Městského národního výboru čestné uznání za aktivní činnost v oblasti kultury.⁷⁴

V roce 1981 odstoupil Jaroslav Pouzar z vedoucí funkce spolku, v mezidobí vedl spolek Mgr. Balík a od roku 1985 místo předsedy zaujal MVDr. Jiří Hostek, který spolek vedl nejprve ve spolupráci právě s Mgr. Balíkem a později zejména s Janem Svobodou.⁷⁵

„ Tak to bylo takový- nechtěl byste to dělat? Protože tady jsme se scházeli, to byli nádherní dědkové ze vsí, z Boliny pan Kot, z Borovnice tamhle jeden, z Vlašimi a byli to takoví starý písmáci, ale selský písmáci, který si pamatovali nádherný věci, tak jsme se scházeli, oni to povídali, my jsme si to zapisovali do hlavy a písemně. No a to byli lidi, který by rozhodně

⁷¹ I když tedy lze říci, že na základě střípků z dochovaných archivních materiálů počet členů narůstal, lze hovořit spíše o pozvolném přílivu nových členů. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1987.

⁷² Blíže jsme tu představily tři hlavní úkoly, které si při svém vzniku spolek vytyčil. Nutno ale podotknout, že svůj úspěch a uznání si Vlastivědný kroužek vydobyl např. i zajištěním nálezu dvou mincí v Malovidech, které pak předal numismatickému oddělení Národního muzea v Praze. Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1964, SVPP 6, Benešov 1965, s. 217.

⁷³ Blíže: J. POUZAR, Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku ve Vlašimi za rok 1965, SVPP 7, Benešov 1966, s. 281.

⁷⁴ Vlastivědný kroužek zastával i významné postavení v oblasti kultury celostátně, byl členem Českého svazu ochránců přírody, Klubu pro českou heraldiku a genealogii a, v neposlední řadě, byl také členem České společnosti archeologické při Československé akademii věd. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1988.

⁷⁵ Významným představitelům vlastivědného kroužku je věnována následující kapitola. Kromě Jaroslava Pouzara a MVDr. Jiřího Hostka, dvou předsedů vlastivědného kroužku, příkládám za důležité zmínit se v této kapitole také o Janu Svobodovi, který byl pro regionální historii také velmi významnou osobností. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1981; -

*nechtěli dělat, to organizovat, tak tenkrát říkali, jste mladej, tak to, vemte to, tak jsem to teda jako vzal.*⁷⁶

Zásadním zlomovým rokem pro činnost vlastivědného kroužku byl bezesporu rok 1988, konkrétně červen toho roku. Tehdy se totiž řešila další budoucnost spolku a byl vznesen návrh, aby byl vlastivědný kroužek spojen s nově zřízeným muzeem s tím, že knihovna vlastivědného kroužku měla být přičleněna ke knihovně muzea. Jak se lze dovědět z dostupných archiválií, tento návrh byl členy kroužku zpočátku razantně odmítnut.⁷⁷ Ředitel muzea Ing. Bárta naopak ve sloučení vlastivědného kroužku a muzea viděl velký přínos a možnost prohloubení práce obou organizací. Dále bylo členům kroužku přislíbena půjčování knih z muzejní knihovny, která čítala okolo třinácti tisíc svazků, vždy každé úterý za podmínek jako ve veřejné knihovně (knihovní fond vlastivědného kroužku bude veden v muzeu samostatně). V neposlední řadě slíbil, že muzeum bude ze svého rozpočtu financovat jedenkrát až dvakrát ročně činnost kroužku a dále že muzeum poskytne své prostory, konkrétně přednáškový sál, pro konání přednášek a valných hromad pořádaných vlastivědným kroužkem. Spojení činnosti vlastivědného kroužku a činnosti muzea přinášelo i mnohé výhody pro členy kroužku. Ředitel muzea Ing. Bárta nabízel členům, aby se zapojili do výzkumů, které probíhají pod záštitou muzea, nabídl jim možnost publikování jejich odborných článků ve sborníku nebo možnost dalšího sebevzdělávání formou různých školení (ovšem co se týče otázky prohlubování si vzdělání, zde to bylo vázáno jednou podmínkou a to takovou, že se pak ten dotyčný musel zapojit do práce muzea).⁷⁸ Koncem roku 1988 nakonec členové Vlastivědného kroužku při Městském národním výboru ve Vlašimi odsouhlasili, aby se kroužek stal odborem okresního muzea. Učinili tak v přesvědčení, že to přinese větší technické možnosti a v neposlední řadě je to také příležitost pro větší odborný růst aktivním členům kroužku a vůbec všem zájemcům o historii.⁷⁹ Nutno podotknout, že si vlastivědný kroužek, respektive jeho členové, spojením s okresním muzeem výrazně pomohl, a to nejen po požadované technické a odborné stránce, kterou mohli členové vlastivědného kroužku ocenit zejména při uspořádání výstavy k stému

⁷⁶ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

⁷⁷ Jedním z důvodů, proč členové kroužku nesouhlasili se sloučením kroužku s muzeem byl názor, že knihovna vlastivědného kroužku půjčuje knihy svým členům domů, knihovna muzea nikoliv. Dále se členové ptali, jaké z toho sloučení budou plynout výhody pro členy spolku. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1988.

⁷⁸ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1988.

⁷⁹ Blíže: J. SVOBODA, První ohlédnutí, in: Muzejní listy z Podblanicka, červenec 1989, nestr..

výročí vydání Dějin města Vlašimě profesora Slavíka a ke stopadesátému výročí zřízení pošty ve Vlašimi.⁸⁰ Navíc vedení muzea v čele s Ing. Karlem Bártou dostalo svým slibům a členům vlastivědného kroužku byl přidělen přednáškový sál, členům kroužku byla zpřístupněna muzejní knihovna a také se dostalo závazku publikovat v Muzejních listech z Podblanicka a také ve Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka. Společná součinnost kroužku s muzeem také přispěla k návrhu, aby bylo uspořádáno setkání pracovníků Československé akademie věd, Ústavu etnografie a folkloristiky na vlašimském zámku.⁸¹

Jan Svoboda hodnotí sloučení vlastivědného klubu a muzea velmi kladně.

„Shrneme-li práci našeho klubu za dobu jeho součinnosti s okresním muzeem, můžeme konstatovat, že byla prospěšná nám, muzeu i veřejnosti. Proto i nadále chceme svou činnost rozvíjet spoluprací s muzeem, s odborem kultury městského národního výboru a se všemi složkami, které o to budou mít zájem.“⁸²

Vrátíme-li se ještě k roku 1988, za neméně důležité považuji k tomuto roku zmínit informaci, že v listopadu téhož roku zemřel Karel Balík, aktivní a iniciativní člen vlastivědného kroužku, který se zasloužil o to, že v roce 1983 obnovil jeho činnost.⁸³

Cílem této práce je zmapovat historii kulturních spolků ve Vlašimi od roku 1945 do roku 1989. A tak poslední informace, kterou lze vybádat z dostupného archivního materiálu a která ještě spadá do námi vytyčeného časového období, je právě z roku 1989, kdy se členové

⁸⁰ Obě výše uvedené výstavy se konaly v roce 1989. Díky této kladné zkušenosti byl vznesen návrh uspořádat v příštím roce, tj. v roce 1990, výstavu díla R. Duška a výstavu ke stopadesátému výročí zřízení veřejně přístupné knihovny ve Vlašimi. Blíže: J. SVOBODA, První ohlédnutí, in: Muzejní listy z Podblanicka, červenec 1989, nestr..

⁸¹ Přednášky, sběr archiválií, keramických střepů, pazourkové industrie (vůbec první v našem regionu) a brigády přispěly k tomu, že se zvýšila prestiž klubu. Proto mohla být navázána spolupráce s výše zmíněným Ústavem etnografie a folkloristiky při výzkumu dělnického obydlí ve Vlašimi a proto také mohla být přijata nabídka na spolupráci s pražským Klubem přátel Žižkova. Blíže: J. SVOBODA, První ohlédnutí, in: Muzejní listy z Podblanicka, červenec 1989, nestr..

⁸² Doslovná citace pochází z článku: J. SVOBODA, První ohlédnutí, in: Muzejní listy z Podblanicka, červenec 1989, nestr..

⁸³ Tuto informaci považuji za zásadní a důležitou proto, že se nikde v dostupných archivních pramenech a materiálech nedozvídáme, kdy byla činnost spolku přerušena a z jakého důvodu. Lze jen vyčíst, že v roce 1983 byla jeho činnost obnoven a to právě Karlem Balíkem. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1988.

kroužku usnesli, že vzhledem k počtu členů a k věkovému složení jeho členů bude kroužek přejmenován na klub.⁸⁴ Název Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka byl přijat až v roce 1993.⁸⁵

„ Vlastivědný klub spojoval lidi nejrůznějších profesí z celého Podblanicka. Tuto společnost spojuje obdiv a láska k historii a přírodě jedinečného území. “⁸⁶

⁸⁴ Konkrétně byl tento návrh projednáván a schválen 15. února 1989. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1989.

⁸⁵ P. Antonín Norbert Vlasák (narozen 13. ledna 1812) vystudoval teologii a věnoval se církevní dráze. Působil jako kaplan ve Vlašimi a později jako farář na Hrádku u Vlašimi. Věnoval se také literární tvorbě, jeho články a publikace byly vlastenecky zaměřeny. Stal se čestným občanem Vlašimi. Čtenářský spolek mu zřídil pamětní desku, „ aby se ukázalo, že i zde se pracovalo o probuzení českého národa“. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek/ Klub Vlašim, EČ 27, č. 28, Pozvánka z roku 1989; MOUDRÝ, J.- SVOBODA, J., c.d., s. 261- 262; I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 402.

⁸⁶ Citována slova MVDr. Jiřího Hostka, předsedy vlastivědného odboru, in: Muzejní listy z Podblanicka, leden 1989.

2.4 Významní představitelé Vlastivědného klubu P. A. N. Vlasáka

2.4.1 Jaroslav Pouzar, otec zakladatel (* 8.12. 1921; + 12.1. 2007)

Zabýváme-li se kulturními spolky ve Vlašimi fungujícími po roce 1945, jedním z oněch spolků je bezesporu Vlastivědný spolek, o kterém pojednávala předchozí kapitola. A je-li řeč o Vlastivědném spolku, je na místě v této souvislosti připomenout zakladatele tohoto kulturního spolku- Jaroslava Pouzara.

Učitel, člen vlašimského pěveckého sdružení Blaník a spoluzakladatel tzv. Pěvecké čtyřky, předseda Klubu učitelů důchodců okresu Benešov, autor publikací a článků o historii Podblanicka, velký propagátor podblanické historie, organizátor přednášek pro školu i veřejnost týkajících se seznámení s místní historií, pořadatel vlastivědných zájezdů a v neposlední řadě také držitel Ceny J. A. Komenského⁸⁷ a čestného titulu Blanický rytíř.⁸⁸ To všechno byl Jaroslav Pouzar.

Jaroslav Pouzar byl především pedagog. Za svého učitelského života působil na učitelském ústavu v Kutné Hoře, na venkovské škole ve Veliši a v Louňovicích pod Blaníkem a v roce 1942 byl přeložen na měšťanskou školu do Zdislavic. Zde se jeho učitelská dráha na čas přerušila poté, co byl totálně nasazen do vlašimské muničky. Po druhé světové válce se opět vrátil do školního prostředí, jako pedagog působil na měšťanské škole v Trhovém Štěpánově. Od roku 1949 poté až do konce své učitelské praxe učil ve Vlašimi.⁸⁹

V souvislosti s naším zájmem o kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945 je pro nás ze života Jaroslava Pouzara asi nejzásadnější rok 1962, kdy spolu s několika dalšími nadšenci založil vlastivědný kroužek (který mimochodem funguje od svého založení až do dnešní doby). Hlavní náplní vlastivědného kroužku bylo zejména pořádání výstav (celkem byly uspořádány

⁸⁷ Cenu J. A. Komenského obdržel Jaroslav Pouzar v roce 1996. Blíže: Pavel PEŠOUT- Dagmar TLUSTOŠOVÁ- Jan URBAN, Medailon Jaroslava Pouzara, in: Blaničtí rytíři (1999- 2008), Pod Blaníkem, 14. samostatná příloha, 2009, roč. XII. (XXXIV.), s. 27.

⁸⁸ Titul Blanický rytíř je udělován těm osobnostem, které se nějakým významným způsobem zasloužili o rozvoj kraje. Čestný titul získal Jaroslav Pouzar v prvním ročníku v roce 1998 za své dílo a také za svou mnohaletou kulturně- výchovnou a osvětovou činnost. Blíže: Jaromír VLČEK, Významné životní výročí Jaroslava Pouzara, in: Zpravodaj Štěpánovska, č. 6, 2001, s. 8; Radovan CÁDER, Významné životní jubileum, in: Zpravodaj města Vlašimi č.21, 2001, s. 5.

⁸⁹ Blíže J. VLČEK, Významné životní výročí Jaroslava Pouzara, in: Zpravodaj Štěpánovska, č. 6, 2001, s. 8

tři vlastivědné výstavy⁹⁰) a přednášek pro širokou veřejnost, kterých přednesl více jak dva tisíce.⁹¹

„ To byl člověk, kterej se tomu plně věnoval. Ten ty svoje žáky ved k tomu, ke zkoumání tý historie. On každého zaukoloval, ty půjdeš tohle a tamhle zjistíš a přečteš a tak, a žáci přinášeli takový ty znalosti, on to tak sesumarizoval a dal to dohromady.“⁹²

Odkaz Jaroslava Pouzara nepřetržává jen ve Vlastivědném klubu P. A. N. Vlasáka (dřívějšího vlastivědného kroužku), který založil a který funguje dodnes, ale také v jeho odkazu v publikační činnosti. Jedná se jednak o publikační činnost ve formě knih, jednak, a to především, ve formě článků uveřejňovaných v regionálním tisku a sbornících.

V našem vymezeném období, kterému se věnujeme, tedy obdobím let 1945- 1989/ 1990, vydal Jaroslav Pouzar jednu knižní publikaci, a to 100 let Požárního sboru ve Vlašimi 1877-1977, Vlašim 1977 (společně v autorské dvojici s Jaroslavem Hrdinou).⁹³

Výčet článků a zpráv, které publikoval Jaroslav Pouzar v regionálních denících a sbornících v námi časově vymezeném období, je podstatně bohatší. Jedná se zejména o články uveřejněné ve Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka, Muzejních listech z Podblanicka (vydávaných Muzeem okresu Benešov), dále v týdeníku Jiskra (týdeník OV KSČ a ONV v Benešově u Prahy), v novinách Terč (noviny pracujících Blanických strojíren n. p. Vlašim), a deníku Svoboda. Konkrétně se jedná o tyto knižní publikace, články a zprávy.⁹⁴

⁹⁰ Blíže: P. PEŠOUT- D. TLUSTOŠOVÁ- J. URBAN, medailon Jaroslava Pouzara, in: Blaničtí rytíři (1999- 2008), Pod Blaníkem, 14. samostatná příloha, 2009, roč. XII. (XXXIV.), s. 27. Konkrétně se jednalo o výstavy s názvy „ Stará Vlašim a Vlašimáci“, „ Vlašim v archivních dokumentech a fotografiích“ a „ Vlašim včera, dnes a zítra“. Blíže: I. PREISLEROVÁ, c. d., s. 358; J. SVOBODA- J. MOUDRÝ, c. d., s. 209.

⁹¹ Blíže: R. CÁDER, Významné životní jubileum, in: Zpravodaj města Vlašimi č.21, 2001, s. 5. Zpravodaj města Vlašimi č.21, 2001, s. 5.

⁹² Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

⁹³ <http://83.208.16.143/katalog/1.dll?cll~P=62230>, 8. 3. 2016.

⁹⁴ Důležitými zdroji pro sestavení bibliografie článků Jaroslava Pouzara byly: Jaroslav PÁNEK- Václav ZELENÝ, Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka, ročníků 1 (1957)- 15 (1974), Benešov 1974; Zdeněk BRANDL- Eva PROCHÁZKOVÁ, Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka, ročníků 16 (1975)- 30/2 (1990), Benešov 1993; Ludmila PÁNKOVÁ- Jaroslav PÁNEK, Historicko- vlastivědná bibliografie okresu Benešov I.-IV.díl, Benešov 1979.

Knižní publikace:⁹⁵

- Vlašim, Praha 1975 (spoluautory Stanislav Příhoda, Otakar Sladkovský).
- 100 let požárního sboru ve Vlašimi, Vlašim 1977 (spoluautorem Jaroslav Hrdina).

Články a zprávy:

Sborník vlastivědných prací z Podblanicka:

- Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1963, SVPP, 5 (1964), s. 211.
- Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1964, SVPP, 6 (1965), s. 217- 218.
- Historie první občanské záložny v Čechách /Vlašim/, SVPP, 6 (1965), s. 169- 180.
- Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1965, SVPP, 7 (1966), s. 281- 282.
- Vlašimská jarmareční píseň /1860/, SVPP, 7 (1966), s. 257- 259.
- Jan Balík, slavný vlašimský rodák, SVPP, 8 (1967), s. 154-158.
- Čtenářský spolek a /Slavíkovy/ Dějiny města Vlašimě /1874- 1906/, SVPP, 9 (1968), s. 219-222.
- Hospodářské poměry na Vlašimsku v době zřízení Občanské záložny, SVPP, 10 (1969), s. 227- 229.
- Stížnosti učitelů Vlašimska v minulosti /1691- 1855/, SVPP, 14 (1973), s. 267-272.
- Beseda ve Vlašimi, SVPP, 15 (1974), s. 259- 260.
- Z historie zpěváckého spolku Blaník ve Vlašimi, SVPP, 30/2 (1990), s. 89-92.

⁹⁵ Zdrojem informací:

<http://83.208.16.143/katalog/l.dll?h~=&DD=1&H1=pouzar&V1=z&P1=2&H2=&V2=z&P2=3&H3=&V3=z&P3=6&H4=&V4=z&P4=49&H5=&V5=z&P5=33>, 15. 3. 2016.

Jiskra:

- Potupné signum /Benešovské gymnasium, 19. století/, 3 (1962), č. 36, s. 2, 6. IX.
- Životní osudy potomka Učitele národů /Jan Ignác Komenský, z. 1685 v Louňovicích p. Blaníkem/, 5 (1964), č. 14, s. 2, 2. IV.
- Perličky z minulosti Podblanicka, 15 (1974), č. 5 (1.II.)- č. 42 (18.X. 1974)- vyjma článku u č. 12 ze dne 22. 3. 1974- autorem článku ze série článku „Perličky z minulosti Podblanicka“ je Karel Vondrák z Pavlovic.
- Zajímavosti z minulosti Podblanicka, 15(1974), č. 43 (25.X.)- č. 48 (29. XI.)
- Perličky z minulosti Podblanicka, 15(1974), č. 49 (6.XII.)- č. 52 (27. XII.)
- Zajímavosti z minulosti Podblanicka/ Perličky z minulosti Podblanicka, 16 (1975), č. 3 (17.I.), č. 5 (31.I.)- č. 8 (21.II.), č. 9 (28. II.)- č. 15(4.IV.), č. 17 (18. IV.)- č. 22 (16.V.), č. 25 (6. VI.)- č. 43 (24. X.), č. 44 (31.X.)- č. 51 (21. 12.)
- Zajímavosti z minulosti Podblanicka, 17 (1976), č. 1 (2.I.)- č. 5 (30.I.), č. 7 (13. II.), č. 9-10 (27. II.)- č. 12 (12. III.), č. 14 (26. III.), č. 16 (9. III.), č. 20 (7. V.)- č. 21 (14. V.), č. 23 (28. V.), č. 31(6. VIII.)- č. 32 (13. VIII.), č. 34 (27. VIII.), č. 38 (24. IX.), č. 45 (5. XI.)
- K Roku české hudby, 26 (1984), č. 3 (20. I.)- č. 22 (25. V.)
- Volby u nás v minulosti, 27 (1986), č. 10 (7. III.)
- Volební podvody před devadesáti třemi lety, 27 (1986), č. 15-16 (11. IV.)
- Víte, že.... , 28(1987), č. 45 (13. XI.)
- Podblanická prvenství a zajímavosti, 30 (1988), č. 1 (7. I.)- č. 5 (5. II.), č. 6 (12. II.), č. 8 (26. II.), č. 15 (15. IV.), č. 21 (27. V.)
- Vysoký pán na Konopišti, 30 (1986), č. 36 (9. IX.)- č. 48 (26. XI.)
- První světová válka a Podblanicko, 30 (1988), č. 49 (2. II.)- č. 52 (23. XII.); 31 (1989), č. 1 (6. I.)
- Poslední pamětník, 31 (1989), č. 10 (10. III.)

Svoboda:

- Poklad ze třináctého století /nález mincí v Malovidech, 1964/, 9. X. 1964.

Terč:

- Obrázky z minulosti našeho kraje /Vlašimsko/, 15 (1963), č. 4 (4.II.)- 41 (19. X.).
- Další obrázky z minulosti kraje /Vlašimsko/, 16 (1964), č. 23 (6.VI.)- 53 (31.XII.).
- Nejslavnější obraz A. Roškotové, 15 (1963), č. 24, s. 1, 15. VI..
- Útok na tajemství podzemních chodeb ve Vlašimi / Archeologický průzkum 1949-1964/, 16 (1964), č. 40, s. 2, 26. IX..
- Podblanickou minulostí. Kapitoly z historie kolem Blaníku, 2, 3, 4 6, 7, 8 (1989), nestr.

Muzejní listy:

- „100“ (Slavíkovy Dějiny Města Vlašimě a jeho statku), duben 1989.
- Zimy na Podblanicku v minulosti, duben 1989.

2.4.2 Jan Svoboda (* 25.1. 1921; + 6. 12. 2011)

Jan Svoboda se narodil v Brně v rodině právníka Jana Svobody. V roce 1930 se Svobodovi přestěhovali do Prahy, kam byl přeložen otec Jana Svobody. V Praze Jan Svoboda vystudoval klasické gymnázium. Po ukončení gymnázia chtěl pokračovat ve studiích na vysoké škole, na medicíně, ale všechny plány přerušilo uzavření vysokých škol za okupace. Po skončení druhé světové války se ke studiu na vysoké škole už nevrátil.⁹⁶

Život Jana Svobody lze rozdělit na dvě základní etapy. Za první etapu jeho života, na kterou prý nerad vzpomínal a nechtěl o ní s nikým mluvit, dokonce ani se svojí manželkou, které sdělil jen několik málo údajů⁹⁷, můžeme označit dobu, kdy byl Jan Svoboda odsouzen za velezradu k trestu smrti, byl vězněn ve Valdicích a na Mírově. Ve vězení strávil celých sedmáct let, na svobodu byl propuštěn v roce 1963.⁹⁸

Počátek druhé životní etapy v životě Jana Svobody lze vymezit rokem 1978. V tomto roce se Jan Svoboda přestěhoval spolu se svou manželkou Annou do Vlašimi. Tady se zapojil do činnosti Vlastivědného kroužku a rozvíjel tak svůj celoživotní koníček- historii.⁹⁹ Jméno Jana Svobody je významně spojeno se Státní památkovou péčí, kde působil nejdříve jako její zpravodaj, později jako konzervátor.¹⁰⁰ Významným počinem Jana Svobody bylo zmapování malých sakrálních objektů na benešovském okrese.¹⁰¹

⁹⁶ Blíže: I. PREISLEROVÁ, c.d., s. 402- 403.

⁹⁷ Blíže: Ivana PREISLEROVÁ, Odešel vzácný člověk Jan Svoboda, in: Pod Blaníkem, 2012, roč. XVI. (XXXVIII.), č. 1, s. 9.

⁹⁸ Jan Svoboda měl v roce 1945 spáchat atentát na dr. Edvarda Beneše. Za tento úkol, který se nakonec nezdařil, byl odsouzen na doživotí, ale nakonec byl prezidentem Edvardem Benešem omilostněn a ve vězení strávil sedmáct let. Blíže: <http://nassmer.blogspot.cz/2014/04/atentatnik-jan-svoboda-pred-nedavnem.html>, 28. 2. 2016. Jméno Jana Svobody je také spojováno s „masovou“ organizací, která vznikla z iniciativy německé strany. Jan Svoboda zastával v letech 1942- 1945 významné pozice v Kuratoriu pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Blíže: Ivo PEJČOCH, Fašismus v českých zemích. Fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922- 1945, Praha 2011, s. 404 a 410.

⁹⁹ Jan Svoboda působil jako dopisovatel Národopisné společnosti při Akademii věd. Blíže: <http://nassmer.blogspot.cz/2014/04/atentatnik-jan-svoboda-pred-nedavnem.html>, 28. 2. 2016.

¹⁰⁰ Funkci konzervátora začal zastávat od roku 1993. Blíže: <http://nassmer.blogspot.cz/2014/04/atentatnik-jan-svoboda-pred-nedavnem.html>, 28. 2. 2016.

¹⁰¹ Rok 1993 byl v životě Jana Svobody významný i v dalším směru, ne jen proto, že se v tomto roce stal konzervátorem Státní památkové péče. V roce 1993 spoluzaložil s MVDr. Jiřím Hostkem Nezávislou památkovou unii. Nezávislá památková unie je sdružení rovnoprávných klubů, místních spolků, zájmových sdružení, specialistů i jednotlivých občanů. Činnost této organizace je řízena a koordinována Českou kanceláří v Praze a Moravskou kanceláří v Brně.

V roce 2008 odešel Jan Svoboda do Velvar, do domova seniorů, kde strávil zbytek života.

Přínos Jana Svobody pro regionální historii Vlašimi je nejen v publikační činnosti, kdy hojně přispíval svými články o vlašimské historii do Zpravodaje města Vlašimi¹⁰², ale také v tom, že shromáždil většinu pozvánek vlastivědného kroužku na své schůze a přednášky (zejména od osmdesátých let do nedávné současnosti) a zpřístupnil je tak veřejnosti a potencionálním zájemcům o regionální historii.

Za svůj přínos pro regionální historii obdržel Jan Svoboda čestný titul Blanický rytíř, a to v roce 2000.¹⁰³

Na Jana Svobodu zavzpomínal i jeho kolega Josef Moudrý a také MVDr. Jiří Hostek:

„ Velmi rád vzpomínal na roky prožité ve Vlašimi, naplněné plodnou a užitečnou prací na poli historie Vlašimska. Vážil jsem si Jana Svobody, obdivoval jsem jeho úžasnou paměť, znalost němčiny a latiny. Jeho skromnost byla přirozená. Často na něj vzpomínám a jsem vděčný za společně strávené chvíle. “¹⁰⁴

„ To byl člověk mimořádných kvalit, nenápadnej člověk, to se rodí za sto roků takovejhle člověk. “¹⁰⁵

Obě tyto instituce jsou v úzkém kontaktu. Dále jsou zřízena zemská centra, jejichž hlavním úkolem je jednak zajišťování informací a jejich zprostředkování pomocí specialistů a odborných průzkumů, dokumentací a projekcí, jednak pomoc při vznikaní nových spolků a zájmových sdružení. Program unie jako celku by měl především zajišťovat praktickou záchranu památek i co nejúplnějšího poznání památkového fondu našich zemí spolu se snahou o jeho zabezpečení po stránce legislativní. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33, Pozvánka z roku 1991. Jan Svoboda byl jejím prvním jednatelem, ale v této funkci setrval pouze jeden jediný rok. Nezávislá památková unie měla i svůj časopis- Dědictví koruny české. Čtvrtletně vychází tento časopis dodnes. Blíže: <http://nassmer.blogspot.cz/2014/04/atentatnik-jan-svoboda-pred-nedavnem.html>, 28. 2. 2016; I. PREISLEROVÁ, c.d., 403.

¹⁰² Kromě série článků s tematikou regionální historie vydal Jan Svoboda i několik knižních publikací, z nichž většina vznikla ve spolupráci autorského tandemu Jan Svoboda- Josef Moudrý. Blíže: <http://www.knihovnavlasim.cz/>, 28. 2. 2016.

¹⁰³ Blíže: P. PEŠOUT- D. TLUSTOŠOVÁ- J. URBAN, medailon Jaroslava Pouzara, in: Blaničtí rytíři (1999- 2008), Pod Blaníkem, 14. samostatná příloha, 2009, roč. XII. (XXXIV.), s. 30.

¹⁰⁴ Citace převzata z článku Josef MOUDRÝ, Osobní vzpomínka na Jana Svobodu, in : Pod Blaníkem, 2012, roč. XVI. (XXXVIII.), č. 1, s. 10.

¹⁰⁵ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

MVDr. Jiří Hostek (* 25. 7. 1934)

Jiří Hostek se narodil v Praze. Zde absolvoval gymnázium a po maturitě pokračoval ve studiích na vysoké škole. Původně to měla být Vysoká škola chemicko- technologická v Praze, ale nakonec vystudoval Veterinární fakultu v Brně.

„ Študoval jsem tam na gymnáziu a bylo to v padesátých letech a tam se nerozhodovalo o tom, jaký má člověk zájmy příliš velký, ale tam spíš šlo o to, co strana potřebuje. No a strana tenkrát, protože se založilo, vznikla vysoká škola chemicko technologická a já jsem měl z chemie jedničku, tak ta komise tenkrát, taková ta dělnická, se rozhodla, že soudruhu budeš študovat na chemicko- technologické, ačkoli jsem k tomu neměl řádný velký předpoklady... .. A když jsme tam byli zrovna na pohovoru a tam jsme vypočítali obsah, nebo jak se tomu říká, povrch komolého jehlanu, tak tam přišli takoví dva chlapi, takoví třicátníci, svazáci, a úplně tam vstoupili docela suveréně a řekli: Soudruzi, strana potřebuje veterináře na venkov. A co vy, soudruzi, nechtěli byste študovat veterinární fakultu do Brna? A my jsme tak koukali a tak jsme říkali, jestli chemii nebo veterinu, to už je jedno, tak jo, tak jsme odešli do Brna.“ ¹⁰⁶

K přijetí na veterinární fakultu mu napomohl i široký záběr jeho aktivit, kterým se věnoval už během gymnaziálních let.

„ Během toho studia jsem chodil na vykopávky na Hrad, s panem profesorem Borovanským jsme vykopávali archeologický zajímavosti. Třeba ta galerie Rudolfova, která tam je, tak tam jsem ukazoval svým dětem, kde jsem to kopal a tohle je moje práce. A kromě toho jsem ještě chodil na Ústav fyziologie rostlin a tam jsem se věnoval pěstování mechu a lišejníku.“¹⁰⁷

Po vystudování veterinární fakulty se rozhodovalo, kam bude Jiří Hostek umístěn, a tak *se v roce 1958 dostal do Vlašimi, kde žije dodnes.

„ Nebylo možný říct- já chci tamhle nebo tamhle, to nepřipadalo v úvahu, zase tam byla komise a tak buď jsem si mohl vybrat Šuraly na východním Slovensku, že bych mohl bejt zaměstnanej tam, a pak najednou se uvolnilo ještě jedno místo, to byl tenkrát okresní národní

¹⁰⁶ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁰⁷ Jednalo se o Ústav fyziologie rostli Přírodovědecké fakulty v Praze. Blíže: <http://www.csopvlasim.cz/cs/2009>, 7. 4. 2016; rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

*výbor ve Vlašimi, tenkrát ještě byl, požádal o místo jednoho veterináře. No tak já jsem řek Vlašim, nevěděl jsem, kde to je, ale bylo to nedaleko Prahy, že jo, tak jsem říkal, tak jo.*¹⁰⁸

*„ Ačkoli jsem si původně nemyslel, že tady zůstanu ve Vlašimi, ale pak jsem se tady do toho nějak zaplet, trochu ta vlastivěda, příroda krásná, Blaník a to všechno a kamarádi, tak jsem tady zůstal doteďka.*¹⁰⁹

Svou zálibu ve vlastivědě prohluboval i v rámci vlastivědného klubu a v roce 1985 se stal jeho předsedou. Vedl ho společně s Mgr. Balíkem a později zejména s Janem Svobodou.

Mezi významné počiny, s kterými je spojeno jméno Jiřího Hostka, je získání městského praporu.

*„ S panem Svobodou jsme navrhli prapor městskej. Říkali jsme, každý pořádný město má prapor a Vlašim neměla prapor. Tak jsme si vymysleli prapor no, dali jsme tomu tenhle ten zvláštní, žlutá- modrá- bílá, ono to trochu jako ukrajinská vlajka je tam malinko, ale to jsme tenkrát nevěděli, že ukrajinská vlajka bude takováhle. Ono to odpovídá tomu znaku vlašimskému.*¹¹⁰

V letech 1990- 2002 byl Jiří Hostek členem zastupitelstva města Vlašimi. A od roku 1990 se také aktivně podílí na činnosti Českého svazu ochránců přírody, kde v Záchrané stanici Českého svazu ochránců přírody pro zraněná zvířata vykonává veterinární dozor.¹¹¹

Za své celoživotní dílo získal v roce 2009 Jiří Hostek ocenění Blanický rytíř.

I v současné době je Jiří Hostek stále velmi aktivní, ať už v rámci Vlastivědného klubu při organizování různých zájezdů, ale také se rád věnuje cestování, zabývá se nejen historií rodiny Neubauerů, ale také genealogií jeho rodiny. A také maluje.

¹⁰⁸ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁰⁹ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹¹⁰ Rozhovor s MVDr. Jiřím Hostkem nahrála Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹¹¹ <http://www.csopvlasim.cz/cs/2009>, 7. 4. 2016.

3. Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi po roce 1945

3.1 Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi před rokem 1945

Druhým kulturním spolkem, kterému bude věnována následující kapitola, je pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi.

Budeme-li se zajímat o historii Pěveckého sdružení Blaník ve Vlašimi, lze dějiny tohoto spolku rozdělit na dvě základní etapy, a to na období let 1863- 1878 a na období vymezené lety 1936- 1948.¹¹²

Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi svou činnost zahájilo v roce 1863. V tomto roce byly jednak přijaty stanovy nově vzniklého spolku, jednak bylo ustanovení vedení spolku (předseda, jednatel, pokladník a sbormistr).

Pěvecké sdružení pořádalo veřejné koncerty a pěvecké zábavy. Výtěžek z těchto akcí částečně pokrýval finanční náklady spolku, částečně byl věnován na dobročinné účely.¹¹³

Původně bylo Pěvecké sdružení Blaník výhradně mužským pěveckým sborem. Ženský sbor byl založen až o osm let později, v roce 1871.¹¹⁴ Tento rok lze také považovat za jeden z posledních významnějších roků v první etapě historie tohoto kulturního spolku, neboť od roku 1874 pěvecký spolek neexistoval a jeho činnost byla obnovena až v roce 1936 pod názvem Pěvecké sdružení Blaník.¹¹⁵

¹¹² Toto rozdělení lze brát i podle dvou knih spolku, kdy jedna mapuje období fungování spolku od roku 1863 do roku 1878 a druhá v sobě ukrývá zápisy z valných hromad spolku od roku 1936 do roku 1948. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Deník a příruční kniha mužského zpěváckého spolku Blaník (1862- 1878), kart. 1, inv. č. 1, kniha č. 1; Zápisy ze schůzí a valných hromad spolku (1936- 1948), kart. 1, inv.č. 2, kniha č.2.

¹¹³ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Deník a příruční kniha mužského zpěváckého spolku Blaník (1862- 1878), kart. 1, inv. č. 1, kniha č. 1, zápis k roku 1863.

¹¹⁴ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Deník a příruční kniha mužského zpěváckého spolku Blaník (1862- 1878), kart. 1, inv. č. 1, kniha č. 1, zápis k roku 1871.

¹¹⁵ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Deník a příruční kniha mužského zpěváckého spolku Blaník (1863- 1878), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1936.

3.2 Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi po roce 1945

Psal se rok 1945, kdy se v prosinci schází 21 členů na valné hromadě. Tato valná hromada byla významná zejména tím, že to byla první schůzka spolku v znovuobnoveném státě. Tento fakt se odrážel i na apelu předsedy bratra Františka Šmahy, který vyzýval zúčastněné, aby všichni v plném počtu chodili na zkoušky, neboť od nynějška bude možné zpívat všechno, ne jen to, co je dovoleno.¹¹⁶

Jak víme z předešlé kapitoly věnující se počátkům pěveckého sdružení, zprvu bylo pěvecké sdružení tvořeno výhradně muži, později byl vytvořen i ženský sbor. I přesto, že na akcích vystupovalo pěvecké sdružení jako celek, tedy mužský a ženský sbor společně, zkoušky byly rozděleny, každý sbor měl vyhrazen určité dny, kdy mohl ve spolkové místnosti v hotelu Budvar zkoušet. Mužský sbor zkoušel každé pondělí od 20 do 22 hodin, ženskému sboru připadly zkoušky na pátek ve stejný čas.¹¹⁷

Mezi významné akce, na kterých vystupovalo pěvecké sdružení Blaník, byly tak zvané župní koncerty. Pro vlašimské pěvecké sdružení, alespoň dle dochovaných archivních materiálů, byly významné zejména dva župní koncerty, a to konkrétně župní koncert v Bechyni, kde obsadilo vlašimské pěvecké sdružení první místo, a jubilejní župní koncert. Jubilejní župní koncert pěvecké župy tábořské byl pořádán pěveckým sdružením Blaník ve Vlašimi dne 9. června 1946 ku příležitosti oslav desetiletého působení tohoto kulturního spolku.¹¹⁸

Ze zápisů ze schůzí a valných hromad se dozvíme o počtu členů jen něco málo, delší zmínka je v zápisech pouze o některých významných představitelích. Tím byl například pan

¹¹⁶ Všichni se ve sboru oslovovali bratři a sestry. A co se týče obsahu repertoáru, za okupace se nesměla zpívat česká píseň. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1945.

¹¹⁷ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1945.

¹¹⁸ Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi byl členem Pěvecké župy československé a Pěvecké sdružení tábořské. Na pořádaném jubilejním župním koncertu vystoupil dětský sbor „Vlašimští zpěváčci“ a mužský, ženský a smíšený sbor vlašimského pěveckého sdružení Blaník, dále mužský, ženský a smíšený sbor pěveckého spolku „Hlahol“ z Tábora, mužský, ženský a smíšený sbor pěveckého spolku „Lužničan“ z Bechyně, mužský, ženský a smíšený sbor pěveckého spolku „Vlastislav“ z Milevska. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1946.

učitel Papírák. Pan učitel Papírák byl v roce 1946 jmenován zasloužilým členem spolku. Ten se se spolkem rozloučil slovy:

„... když před deseti lety rozhodli se založit zpěvácký kroužek ve Vlašimi, byli vedeni opravdovou láskou k české písni, bylo nás tenkrát osm, ale dali jsme se pilně do práce a zásluhou všech přibývalo členů.....“¹¹⁹

„... přeji Vám všem moji drazí, abyste v nové republice měli nové krásné úspěchy a abyste v Podblanickém kraji byli rozsévači hesla: Zpěvem k srdci- srdcem k vlasti...“¹²⁰

Historie pěveckého sdružení končí posledním zápisem z valné hromady konané v únoru roku 1948. Z tohoto zápisu se dozvídáme o několika akcích, kterých se měl pěvecký spolek účastnit, konkrétně se jednalo o župní koncert v Soběslavi (1948) a pěvecký festival v Praze, který se měl konat až v roce 1950. O tom, zda se pěvecký spolek výše uvedených akcí opravdu zúčastnil, nejsou bohužel už žádné zápisy.¹²¹

Pěvecké sdružení Blaník tedy, jak jsme se dozvěděli výše, obnovilo sice po druhé světové válce svou činnost, ale jeho sláva nedosáhla takové úrovně jako v předešlých letech, jak ostatně dokládají i slova Jaroslava Pouzara v článku věnovaném historii zpěváckého spolku Blaník:

„.... po válce obnovil spolek Blaník svou činnost, ale bývalé výše už nikdy nedosáhl. Střídali se dirigenti Had, Hadrment, Rataj, Pechar, až spolek úplně zmlkl a už se těžko probudí k životu. A to je pro město velká škoda.“¹²²

¹¹⁹ Doslovná citace přejata z: : SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1946.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi, Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2, zápis k roku 1948.

¹²² Citace výňatku z článku J. POUZAR, K Roku české hudby- Historie Zpěváckého spolku Blaník, in: Jiskra 15 (1984), č. 14- 15 (6. IV.), s. 7.

4. Ohotnické divadlo ve Vlašimi po roce 1945

4.1 Počátky Spolku divadelních ochotníků ve Vlašimi

Druhým spolkem, kterému se budeme věnovat, je spolek divadelních ochotníků.

Spolek divadelních ochotníků začal ve Vlašimi působit od roku 1882, ale úplné prvopočátky budoucího ochotnického souboru lze datovat už od 40. let 19. století.¹²³ Vedle Čtenářského spolku, Musejního sboru, pěveckého spolku Blaník, učitelské jednoty Budeč a spolku Beseda byl spolek divadelních ochotníků dalším spolkem, který tehdy na konci 19. století ve Vlašimi vznikl a který se řadil mezi spolky kulturní.

Již výše jsme se v krátkce kapitolce zmínili o historii Čtenářského spolku a Musejního sboru. Jednalo se o spolky, jejichž činnost coby samostatných spolků postupně zanikla a jejich činnost v podstatě převzal v šedesátých letech 20. století vlastivědný kroužek.

Čtenářský spolek byl ale v neposlední řadě také důležitým prvkem při založení ochotnického souboru ve Vlašimi, neboť právě zakladatelé Čtenářského spolku se podíleli i na založení ochotnického souboru.¹²⁴

Jak je zřejmé ze samotného názvu spolku, hlavní činností ochotnického spolku bylo v první řadě pořádání divadelních představení. Co se týče žánru, velký zájem byl jednak o veselohry, jednak o dramata a frašky. Hlavní zdroj divadelních her pocházel z děl českých autorů dramatiků, ale hry od zahraničních umělců nebyly výjimkou.¹²⁵

Ohotnický spolek měl však širší záběr svých aktivit, jak to tak u spolků bývalo, než jen hraní divadelních představení. Stejně jako třeba Čtenářský spolek, tak i spolek divadelních ochotníků fungoval, mimo jiné, jako pořadatel tanečních zábav a bálů.¹²⁶

¹²³ SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Archiv Města Vlašimi, Záležitosti spolkové (1856- 1913), i. č. 780, sign. VII/7, kart. 64, zápis z roku 1882.

¹²⁴ Mezi hlavní představitele stojící u zrodu budoucího ochotnického spolku jmenujme např. Josefa Kollruse, Vincenta Macháčka, Antonína Norberta Vlasáka a další. Blíže: F. A. SLAVÍK, c. d. , s. 332.

¹²⁵ SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Spolek divadelních ochotníků Vlašim, Výroční a jednatelské zprávy (1879- 1902), výroční a jednatelská zpráva o činnosti spolku za rok 1895, i. č. 3, kart. 1, s. 38.

¹²⁶ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond Spolek divadelních ochotníků Vlašim, Výroční a jednatelské zprávy (1879- 1902), výroční a jednatelská zpráva o činnosti spolku za rok 1895, i. č. 3, kart. 1, s. 38.

4.2 Ochetnické divadlo ve Vlašimi po roce 1945

Vlašimské ochotnické divadlo má více jak sto let starou tradici. Alespoň touto větou je uveden letáček ke každé hře ochotnického souboru od sedmdesátých let minulého století. Konkrétnější zprávy o činnosti divadelního ochotnického souboru se ale bohužel nedochovaly. Pokud chceme blíže poznat bohatost a aktivní činnost tohoto kulturního spolku po roce 1945, je to práce s mnoha neúplnými střípky informací, které nám po složení dohromady pomohou poznat hlouběji vývoj ochotnického spolku po roce 1945.

Činnost ochotnických spolků obecně, i toho vlašimského, byla po roce 1945 oklešťována různými vyhláškami a výnosy ministerstva školství a osvěty a ministerstva vnitra. Jeden z výnosů týkající se ochotnických spolků a jejich fungování pochází ze dne 14. května 1947. V tomto výnosu bylo uvedeno, že *vzhledem k hospodářským a sociálním zřetelům oblastních divadel nemůže podle dosavadních směrnic, jež dojdou definitivního vyjádření také v chystaném divadelním zákoně trpěti, aby jakákoliv profesionální představení byla pořádána cizími divadly nebo soubory kterékoliv oblasti bez předchozího projednání a souhlasu příslušného oblastního divadla.*¹²⁷ Ministerstvo vnitra v témže roce vydalo upozornění týkající se divadelních představení a to takové, že *veškerá představení divadelních her (dramata, veselohry, komedie, frašky a operety) podléhají předběžnému schválení ministerstva informací (toto předběžné schválení vydává ministerstvo informací, oddělení divadelně- propagační). Schválení se vyžaduje vedle normálního povolení od příslušného úřadu.*¹²⁸

Poválečná historie vlašimského ochotnického spolku se, alespoň podle všech dostupných dochovaných materiálů, datuje od roku 1947.¹²⁹ První vystoupení vlašimského

¹²⁷ Konkrétně se jednalo o výnos ministerstva školství a osvěty ze dne 14. května 1947 č. B-108.370/47- II/2. Citováno z: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva – odbor kultury, oběžník č. 621, zpráva z roku 1947, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52, s. 9.

¹²⁸ Žádosti o povolení divadelních her se konkrétně ve Vlašimi podávaly radě okresního národního výboru, odboru pro školství a kulturu, který také dané tiskopisy vydával. Zažádat o povolení bylo nutné i v případě sehrání repríz nebo odehrání divadelního představení mimo sídlo divadelního ochotnického souboru. Citováno z : SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva – odbor kultury, oběžník č. 622, zpráva z roku 1947, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52, s. 10; SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1951, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306, s. 12; : Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 11, Zpravodaj Vlašimského kulturního léta, nestr...

¹²⁹ Rok 1947 je uveden coby rok založení divadelního souboru Blaník ve Vlašimi. Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Seznam spolků Vlašim v okrese Benešov, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52, s. 155.

ochotnického souboru po druhé světové válce bylo zřejmě podle dostupných informací 30. dubna 1949, kdy soubor vystoupil s veselým divadelním představením s názvem „Hromský život“ ku příležitosti oslav svátku práce.¹³⁰

V padesátých letech činnost vlašimského ochotnického souboru pokračovala nadále, ale už coby divadelní odbor Závodního klubu Zbrojovky Vlašim.¹³¹ Mezi první divadelní hry představené publiku divadelním odborem Závodního klubu Zbrojovky Vlašim byla divadelní veselohra Aloise Jiráska „Magdaléna Dobromila Rettigová“¹³², dále Ostrovského divadelní hra „Pozdní láska“ nebo pro mládež určená představení- například zdramatizovaná pohádka Boženy Němcové „Neohrožený Mikeš“ nebo divadelní představení „Radúz a Mahulena“.¹³³

V druhé polovině padesátých let vyšel nový divadelní zákon, který se dotýkal i ochotnických souborů. Dle divadelního zákona z 16. listopadu 1957¹³⁴ bylo umožněno hrát divadelní představení všem masovým organizacím. Zákonnou podmínkou bylo sestavování dramaturgického plánu pro každý rok, které musí být předloženy ke schválení odboru pro školství a kulturu rady příslušného okresního národního výboru.¹³⁵ Co se týče divadelních ochotnických spolků, těm se věnuje v divadelním zákoně paragraf č. 17. Jednak je v divadelním zákoně uvedeno, že *veřejná divadelní představení ochotnická mohou pořádat jen kulturní a osvětové organizace, školy a mimoškolní výchovná zařízení, dobrovolné organizace, zařízení zdravotnická a jednotná zemědělská družstva*. Jednak dále říká, že *veřejná ochotnická divadelní představení povoluje výkonný orgán okresního národního výboru*.¹³⁶

Koncem padesátých let a i v šedesátých letech byla Vlašim několikrát organizátorem tzv. Vlašimského kulturního léta. Jednalo se o přehlídku vyspělých divadelních souborů

¹³⁰ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Kulturní instituce všeobecně 1949-1959, inv. č. 569/ 456, kart. č. 306, s. 133.

¹³¹ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1951, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306, s. 12.

¹³² Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1951, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306, s. 12.

¹³³ Blíže: SOA Praha, SOkA Benešov, Fond ONV Vlašim, Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1953, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306, s. 43.

¹³⁴ Konkrétně se jednalo o zákon č. 55/ 1957 Sb., vydaný 16. listopadu 1957. Blíže: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb29-57.pdf, 15. 3. 2016.

¹³⁵ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 11, Zpravodaj Vlašimského kulturního léta, nestr..

¹³⁶ Citováno z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb29-57.pdf, 15. 3. 2016.

z celého pražského kraje.¹³⁷Vystoupení divadelních souborů byla doplněna doprovodným programem. V rámci této akce byly pořádány například soutěže v tvořivosti mládeže, kulturní programy k 1. a 9. květnu v parku, estrády československého rozhlasu, hudební školy, vystoupení pěveckých a tanečních souborů.¹³⁸

Vlašimský divadelní ochotnický spolek rozvíjel svou činnost i v letech šedesátých a nejednalo se pouze o výše zmíněné organizování Vlašimského kulturního léta. Dokladem lze být pozvánka na divadelní představení divadelního odboru SZK Blaník otištěná v novinách vybízející místní občany, aby si přišli zpestřit sobotní a nedělní večer a pobavit se.

*Přijďte do divadla! V sobotu a v neděli 15. a 16. června uvádí divadelní odbor SZK Blaník v režii Josefa Kamenického na scéně Vladislava Zemana populární komedii Oldřicha Vaňka „Svatba sňatkového podvodníka“. Začátky obou představení v sále Závodního klubu jsou vždy ve 20 hod.. Přijďte se podívat, určitě se dobře pobavíte.*¹³⁹

Činorodost divadelního ochotnického spolku dokládají i některé dochované divadelní hry, které patřily do repertoáru spolku v šedesátých letech, a to konkrétně divadelní hra K. Procházky „Hotovo, točit!“¹⁴⁰ v režii samotného autora; dále komedie opět z pera K. Procházky „Ach, ta láska nebeská“ v režii L. Míky a K. Procházky.¹⁴¹

Činnost vlašimského ochotnického souboru neutuchala ani v letech sedmdesátých a osmdesátých. Bohužel k tomuto období činnosti ochotnického spolku nejsou dochovány žádné materiály. Jediným zdrojem jsou letáčky k jednotlivým divadelním hrám. Letáček nejen, že uváděl aktuální divadelní hru, její herecké obsazení a stručný popis dějství v jednotlivých obrazech, ale všechny tyto letáčky také měly pokaždé stejnou úvodní část, která se několika slovy zmiňuje o historii divadelního ochotnického souboru od jeho prvopočátků až právě po

¹³⁷ První akce tohoto typu se konala v roce 1959. Podruhé Vlašim organizovala Vlašimské kulturní léto o rok později, v roce 1960. V tomto roce byla tato akce součástí velkých oslav patnáctého výročí osvobození naší země Rudou armádou. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 11, Zpravodaj Vlašimského kulturního léta, nestr..

¹³⁸ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 11, Zpravodaj Vlašimského kulturního léta, nestr..

¹³⁹ Pozvánka otištěna v novinách Terč. Blíže: Terč, 15 (1963), č. 24 (15. VI.), nestr..

¹⁴⁰ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond/ sbírka Sdružený závodní klub Vlašim, EČ 7.

¹⁴¹ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond/ sbírka Sdružený závodní klub Vlašim, EČ 8.

sedmdesátá a osmdesátá léta. Z těchto „úvodníků“ se dozvídáme, co se hrálo, ale bohužel nic bližšího či konkrétnějšího o dalším fungování a činnosti ochotnického spolku.¹⁴²

Je-li řeč o divadelním ochotnickém spolku, je nezbytně nutné se několika slovy zmínit také o divadelním orchestru Z- klubu Blanických strojírů¹⁴³, který hrál velmi důležitou roli při každé divadelní hře nastudované divadelním souborem. Divadelní orchestr pořádal i samostatné akce, jakým byl například Vánoční koncert (25. prosince 1954) pořádaný v rámci Roku české hudby.¹⁴⁴

¹⁴² Výpis níže uvedených her je pořízen z kroniky divadelních ochotníků, ale bohužel tato kronika bohužel není v současné době uložena v Archivu Muzea Podblanicka, ale koluje mezi ochotníky, ale není dohledatelné, u koho by se nacházela. A tak musíme věřit pouze informacím z letáček. Ty uvádějí, že v roce 1977 spolek odehrál hru O. Zelenky „Košílka“ v režii Vl. Zemana, v roce 1978 byla představena hra M. Švandrlíka „Honorace z pastoušky“ pod režijní taktovkou Vl. Zemana. V roce 1979 nacvičil divadelní soubor ZK Vlašim hru J. Sypala „Napoleon z doubku“ v režii O. Chaloupky. Rok 1980 se nesl v duchu hry M. Horníčka „Slaměný klobouk“ opět v režii O. Chaloupky. V roce 1982 secvičil divadelní soubor hru J. Voskovce- J. Wericha „ Nebe na zemi“ a znovu se režie ujal O. Chaloupka. V roce 1984 byla publiku představena hra „ Ostrov milování“ autorské trojice Stelibský- Mottl- Melíšek a režie se ujal znovu O. Chaloupka. O. Chaloupka režíroval i hru z roku 1985. Jednalo se o hru „ Na tý louce zelený“ autorů Tobis- Špilar- Mirovská- Rohan- Bureš. Poslední uvedené hry z let 1986, 1987, 1988 byly odehrány pod režijní taktovkou M. Říhy a jednalo se jmenovitě o tyto hry: divadelní hra B. Krasnogorova „ Tak kdo k čertu odejde?“ (1986), hra Z. Hovorky „Pamfilo a spol.“ (1987) a divadelní hra J. N. Nestroye a J. Wericha „Teta z Bruselu“ (1988). Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 28.

¹⁴³ V rámci Závodního klubu Blanických strojírů fungoval kulturně vzdělávací kroužek, který pořádal kulturně zábavné večery pro děti (v odpoledních hodinách) i pro dospělé (ve večerních hodinách). Například 13. října 1954 se uskutečnil kulturně zábavný večer, na němž byly jednak představeny ukázky z operní tvorby Bedřicha Smetany, jednak ukázky z děl spisovatelů (Fr. Kukla- novela „Alena“, J. Kopta- kniha „Rozmarná duha“, Ct. Votrubec- „Jihoafričké cesty Emila Holuba“, Ge. Markov- „ Zlato v tajze“; a krátké filmy- Tvář a maska, Jindřichův Hradec, Šelmy severu, Inspirace, Péče o zuby. Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond/ sbírka Sdružený závodní klub Vlašim, EČ 2.

¹⁴⁴ Blíže: Archiv Muzea Podblanicka, Fond/ sbírka Sdružený závodní klub Vlašim, EČ 1.

5. Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi

Dalším, a zároveň posledním, spolkem, o kterém bude řeč v následující kapitole, je Klub přátel výtvarného umění, založený ve Vlašimi v roce 1974 Stanislavem Příhodou. Tento spolek je ze všech v této práci zmíněných kulturních spolků odlišný v tom, že vznikl jako pobočka již existujícího kulturního spolku, jehož ústředí sídlilo v Praze, ale pobočky se nacházely v různých městech- například Brno, Hradec Králové, Jihlava, Kladno, Mladá Boleslav, Ostrava, Olomouc, Ústí nad Labem a v neposlední řadě právě Vlašim.¹⁴⁵

Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi vznikl jako pobočka Klubu přátel výtvarného umění, který vznikl už v roce 1956. A proto pokládám za důležité, ještě než se budeme věnovat samotnému Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi, zmínit se alespoň ve stručnosti o Klubu přátel výtvarného umění z roku 1956. Jednalo se o dobrovolné seskupení lidí, které spojoval zájem o výtvarné umění a výtvarnou tvorbu. Nadřazenou institucí Klubu byl Český fond výtvarného umění. Základní cíle Klubu přátel výtvarného umění vytyčil první předseda Klubu, malíř Vlastimil Rada:

„ Přímý styk milovníka a konzumenta umění je blahodárný jak pro uměnímilovné obecnstvo, tak pro umělce. Napomůže divákovi, aby lépe pochopil umělcovy tendence, aby lépe porozuměl obsahu a formě jeho děl. Je velmi významné, pozná-li divák, že umělec není žádná podivná a nepochopitelná bytost, ale člověk právě takový, s týmiž radostmi a starostmi. Takové lidské sblížení konzumenta a umělce je důležité i pro umělce a může mu dát mnoho pro jeho práci. Uvědomí si, pro koho svou práci tvoří, najde tak spojení se životem a člověkem. Je to jeden z nejdůležitějších předpokladů zdárného uměleckého tvoření. “¹⁴⁶

V prvních letech své působnosti představoval Klub přátel výtvarného umění volné seskupení lidí, jak je uvedeno již výše, jejichž jedinou klubovou povinností bylo zakoupení si v průběhu jednoho roku (nejdéle jednou za tři roky) umělecké předměty v hodnotě 400 Kč. Tato finanční částka byla s nárůstem počtu členů rok od roku snižována, až klesla na 150 Kč.¹⁴⁷ Členové Klubu měli tu možnost účastnit se všech akcích, které Klub pořádal- jednalo se

¹⁴⁵ Seznam všech sedmdesáti šesti měst uvádí blíže: Stanislav PŘÍHODA, Almanach KPVU-KPPG. Klub přátel výtvarného umění. Klub přátel Podblanické galerie, Vlašim 2011, s. 6.

¹⁴⁶ Slova Vlastimila Rady doslovně citovány z: S. PŘÍHODA, c.d., s. 4.

¹⁴⁷ Ti, kteří splnili stanovené podmínky, dostali členskou odměnu v podobě grafického listu, keramiky, umělecké publikace. Postupně byl zaveden pravidelný členský příspěvek (nejdříve 10 Kč, později 20 Kč) a byl zrušen povinný nákup uměleckého díla. Blíže: S. PŘÍHODA, c.d., s. 5.

jednak o zájezdy, jednak o exkurze, besedy s umělci, vernisáže v galeriích Díla, ale také třeba o možnost bezplatného odběru členského věstníku Panorama.¹⁴⁸

Myšlenka založit Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi se začala rodit v roce 1970.

„ Já v té době jezdil do Benešova za Vládou Cidlinským, on tam učil v LŠU a měl tam tiskařský lis. A on mě zasvěcoval do práce na lisu a na barevných linořezech. A on tam v Benešově vedl pobočku Klubu přátel a mně se to jako líbilo.“¹⁴⁹

A právě při této spolupráci s grafikem a malířem Cidlinským se zrodil v hlavě Stanislava Příhody nápad založit pobočku tohoto sdružení také ve Vlašimi.

„ On (Vladimír Cidlinský- pozn. autorky práce) byl starší než já a i takový schopný organizátor, tak jsem zjistil,co. Když jel do Prahy tisknout si grafiku, tak tam byli zase další známí lidi, který on mně představil. Tak jsme poznali doktora Hlaváčka (jednalo se o Jaroslava Hlaváčka, předního českého teoretika výtvarného umění- pozn. autorky práce), který pracoval v ústředí taky toho Klubu přátel výtvarného umění.“¹⁵⁰ V roce 1974 se uskutečnila zakládající schůzka vlašimské pobočky Klubu a byl také ustanoven první výbor ve složení Stanislav Příhoda, Danuška Damborská, Zdeněk Votápek, Vladimír Bezdička a Marie Neubauerová.“¹⁵¹

„Ona to byla organizace velká. Asi bylo třeba padesát, šedesát poboček, teď už nevím, ale spíš velký města a Vlašim tam bylo pak malinký. Ale dobře, nakontaktoval jsem Prahu.¹⁵² Dohodli jsme se s Domem kultury Vlašim, abychom se měli kde scházet, no a oslovili jsme veřejnost. Tady byl asi hlad po téhle činnosti, lidé tam rádi přišli. Tak se přihlásili, udělali jsme takovou zahajovací schůzi. Tam bylo dost lidí. Přijeli z Prahy, doktor Hlaváček i doktorka Soňa Kostková. Myslím, že oni byli taky pyšní, že vzniká další pobočka.“¹⁵³

Činnost Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi byla financována pražským ústředím této organizace.

„ Každý jsme platili složenkou členský příspěvek do Prahy, to nezůstávalo nám nic, my jsme neměli žádné peníze. A to ústředí pražské nám platilo lektory, když jsme si pozvali nějakého odborníka na výtvarné umění. Určitě by nám zaplatili i pronájem nějaké místnosti, to

¹⁴⁸ Blíže: S. PŘÍHODA, c.d., s. 5.

¹⁴⁹ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁵⁰ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁵¹ Blíže: S. PŘÍHODA, c.d., s. 7.

¹⁵² Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁵³ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

*taky, protože to bylo snad i v nějakých stanovách, ale to nebylo tady třeba. Platili poštovné, když se předložil účet a nebo třeba i tisk pozvámek.*¹⁵⁴

Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi čítal kolem sedmdesáti, osmdesáti členů (dle seznamu, který zasílalo ústředí této organizace), ale těch aktivních členů bylo něco kolem čtyřiceti, padesáti.

Mezi hlavní aktivity Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi patřilo jednak organizování výstav, ale také pořádání besed a přednášek, zájezdů¹⁵⁵ a akcí pro děti (například v roce 1984- výtvarná soutěž „Naše město“).

*„Já jsem chtěl, aby to mělo nějaký smysl, tak jsme se rozhodli, že budeme dělat besedy hlavně a že tam nebudou malíři, jen aby to byli malíři. Kdo se zajímá o výtvarné umění. No a v té době, když to domyslíš, sedmdesátý, osmdesátý léta zas nebylo takových akcí moc, tak hodně lidí se tam jako přihlásilo. Tenkrát si myslím, že platili nějaký příspěvek, který se posílal jako do Prahy a oni zas za to posílali časopis Panorama. No, tak to bylo takový pěkný. Vyjžděli jsme i na zájezdy.*¹⁵⁶

Hlavní smysl Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi vystihuje Stanislav Příhoda slovy: *„ Propagovat výtvarné umění mezi lidma, aby se dostalo k co nejvíce lidem.*¹⁵⁷

Pro město Vlašim bylo založení pobočky Klubu přátel výtvarného umění významným mezníkem. Nejen, že mnoho místních občanů našlo v tomto spolku jakési naplnění svých kulturních zájmů, ale také se tím zviditelnilo samotné město, neboť díky této pobočce se do Vlašimi dostala díla předních výtvarníků, jako například díla akademického malíře Miloše Antonoviče, akademického malíře Josefa Meduny, akademického malíře Jaroslava Šámala, dále také díla Jana Dvořáka, Antonína Krále, akademické malířky Žofie Kopecké- Horské,

¹⁵⁴ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁵⁵ V almanachu KPVU-KPPG je zmíněn obzvlášť jeden významný zájezd, a to zájezd do Trhového Štěpánova, kde členové Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi poznali síň a dílo akademického malíře Josefa Tříšky, který byl do té doby ve městě málo známý. Blíže: S. PŘÍHODA, c.d., s.9. O důležitosti tohoto zájezdu se zmiňuje i sám Stanislav Příhoda v rozhovoru: *„ Vím, že jsem zorganizoval autový zájezd, čtyři auta jsme naplnili a jeli do Štěpánova. Ve Štěpánově tam měli výstavní síňku akademika Tříšky. Byl už starej, už nežil. A tak jsem to pro ty Vlašimáky objevil zásluhou Kadlece, který to pomáhal tam instalovat. A byli překvapení, že jsme objevili tedy tohoto malíře.*“ Blíže: Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁵⁶ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁵⁷ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

akademického malíře Karla Franty, Stanislava Alschera, akademického malíře Jaroslava Kříže, Vladimíra Cidlinského a v neposlední řadě také třeba Stanislava Příhody.¹⁵⁸

Po zlomových událostech roku 1989 začala činnost Klubu přátel výtvarného umění pomalu ochabovat, ale stále fungoval.

„ Ten právě v těch devadesátých letech, já říkám, tak devadesát dva, tři, pak to už skomíralo, tak to skončilo až do vytracena.“¹⁵⁹

Na činnost Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi navázal nově vzniklý Klub přátel Podblanické galerie.

¹⁵⁸ Blíže: S. PŘÍHODA, c.d., s. 9.

¹⁵⁹ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

5.1 Významní představitelé Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi

5.1.1 Stanislav Příhoda (* 19. 11. 1936)

Jak se píše na oficiálních webových stránkách Stanislava Příhody: *necht' je Stanislav Příhoda prezentován jako typický český kantor políbený múzami výtvarnou, hudební, sportovní a literární.*¹⁶⁰

A slova samotného Stanislava Příhody tuto charakteristiku potvrzují.

*„ Já teď připravuji tu velkou vzpomínkovou knížku (kniha vyjde v listopadu roku 2016- pozn. autorky práce). Já jsem tu knížku nazval „Kantorský pětiboj (s podtitulem Od dětství po dědství- pozn. autorky práce.). Já jsem kantor a shodou okolností jsem, já nevím, dostal nějak do vínku, že dovedu, třeba průměrně, ale to je jedno, malovat, muziku, asi deset hudebních nástrojů, literaturu, psát nějakou báseň, povídky, šest knížek, pedagogiku a sport. Já si říkám, že toto, jako kantor, když má základ, je to dobrý.“*¹⁶¹

Pedagog, literát, hudebník, malíř, sportovec. To všechno je Stanislav Příhoda v jedné osobě. Být takto všestranný, tomu se říká dar, i když, jak sám Stanislav Příhoda říká, důležité jsou i geny po rodičích.

*„ Něco člověk musí dostat, do sebe nějak asi po rodičích. Tatínek pracoval v zemědělství, čili byl rolník, ale takový písmák venkovský. On založil kroniku rodu Příhodů, tu vzorně vedl, dostali jsme se asi až do 18. století. Muzikant a i tak trochu takový jakoby veselý člověk, že i rýmoval. A to si říkám, tam jsem asi já získal trochu tu schopnost něco jako básnický zarýmovat. A maminka, tam, to je zajímavý, ta, když už pak byla vdaná a za mlada, tak hrála taky jako ochotnický divadlo, lidovou výšivku, tím se zabývala hodně, a ona chtěla být učitelkou. A jí to nevyšlo. A tak ona byla šťastná, když její syn prvorozený se stal učitelem.“*¹⁶²

Na maminku Stanislav Příhoda velmi rád vzpomíná. Předala mu do vínku nejen určité umělecké vlohy, ale také prý po ní zdědil povahu.

„ Maminka byla úžasně hodná ženská, skromná, až bych řek stydlavá. A to odpovídá tomu, že ty moje začátky až do Jihlavy byly taky takový. Určitě tam byl takový jakoby spíš taky

¹⁶⁰ Citováno z: <http://www.standaprihoda.estranky.cz/>, 31. 3. 2016.

¹⁶¹ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁶² Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

skromný kluk, držel jsem se i jako stranou, až pak jsem se divil, že třeba po té sedmnáctileté dráze jsem třeba se rozjel... A určitě takovou tu, já nevím, zdvořilost. Já jsem od ní neslyšel nikdy hrubý a sprostý slovo. To je úžasný, dyť to byla žena z venkova, ale asi to měla v sobě, takovou tu spravedlivou povahu. ¹⁶³

„ Ona s námi hodně zpívala. Asi se mnou ještě víc. Já jsem prý v noci hodně křičel a brečel a ona to jako uklidňovala, i zpíváním. A tatínek, ten prý říkal, jen ať křičí, bude to zpěvák a muzikant. ¹⁶⁴

Pro dráhu učitele se Stanislav Příhoda rozhodl již při volbě střední školy, vystudoval Pedagogické gymnázium v Jihlavě. Po jeho absolvování nastoupil coby mladý osmnáctiletý kantor do Pravětice. A právě v Pravěticích se začala psát historie jeho bohaté pedagogické praxe, která trvala celých čtyřicet šest let (až do roku 2003).

„A teď šlo o to, kam se kdo dostane. Hodně lidí šlo na Ostravu, tenkrát nebyla možnost si vybrat, kam přidělili, tam se nastoupilo, to bylo v takové té trošku přísnější době. A já jsem dostal kraj pražský. To bylo tenkrát kraj pražský, středočeský. A byla to Vlašim. A tak jsem se dostal do Vlašimi. A tady ve Vlašimi byl školský úřad na faře a tam mě inspektor Vojta poslal do Pravětice. A tam byla jednotřídka. ¹⁶⁵ A na dobu strávenou v Pravěticích Stanislav Příhoda velmi rád vzpomíná: *„ Tam jsem měl osmnáct dětí. No, všechny ještě bych je vyjmenoval. První moje děti. Takový souznění už jsem v životě nikdy neviděl... Já jsem ti děti měl rád a já jsem za ně bojoval.* ¹⁶⁶

¹⁶³ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁶⁴ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁶⁵ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁶⁶ O tom, že působení Stanislava Příhody v Pravěticích je pro narátora srdeční záležitostí, dokládá několik příhod, které narátor v prvním rozhovoru vyprávěl. Za všechny bych vybrala dvě, které dokazuje již zmíněné souznění mladého pana řidičího a jeho žáků. *„ Já jsem těm dětem tolik věřil, teď bych to už nikdy neudělal, nikdy ne, třeba já nevím, vzal jsem kluky, šest jich bylo v pátý třídě, šli jsme na Blaník. Tam u rozhledny je takový ostroh kamenný, tam dole je, jak tomu říkají, Václavova studánka, taková prohlubeň, kde se drží dešťová voda. Já jsem to risk. A těch šest, ale já jsem o nich věděl, že to prostě jsou kočky, jako jsme byli my. To bylo řečí. Dobře, nesmíš dát, opatrně, tady jsem na to dohlížel, ale dostali jsme se až k té studánce. A pak jsme se vraceli jednou z nějakého výletu, do Daměnic nevedla ani silnice v té době, jenom cesta do Pravětice, takže z Daměnic tam vedla jenom cesta. Tak autobus jel po silnici do Daměnic. Tam nás vysadili všech osmnáct dětí, já jsem je seřadil tam na kraji vesnice před školou. Ten kolega Lhoták mě pozval na televizi. On tam měl ve škole jako první televizi jako nějaká osvětová beseda. Já jsem seřadil ty děti na kraji vesnice, Zdeňka z pětky jsem dal dopředu. Řekl jsem: Teďka děti půjdete seřazený dva kilometry tou cestou, nebudete mluvit nahlas, jedině šeptat, a půjdete do Pravětice. Zdeňku, ty před školou řekneš hurá, oni řeknou*

„ Učitel musí být trošičku takový jako diplomat a vstřícný k těm dětem.....ale řekl bych, že jsem byl i dost důsledný a přísný.“¹⁶⁷

Po vojenské službě¹⁶⁸ působil Stanislav Příhoda na základních školách v Načeradci a Zdislavicích. V letech 1962- 1965 vystudoval dálkově Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy a od roku 1970 je učitelskou praxí svázán s Vlašimí.¹⁶⁹

Všechny svůj volný čas věnoval Stanislav Příhoda dětem, ale také hudebním aktivitám (soubory, písně, kulturní pořady), literární tvorbě, ale zejména také tvorbě výtvarné (bylo uspořádáno již přes 150 výstav).¹⁷⁰

Umělcovo výtvarné založení podtrhuje i skutečnost, že v roce 1974 založil pobočku Klubu přátel výtvarného umění, a to Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimí.

Jaroslav Hlaváček charakterizuje Stanislava Příhodu coby malíře, který je těsně spjat s krajinou Podblanicka. Hovoří o intimním vztahu krajiny a tvůrce, který se stal jejím vypravěčem.¹⁷¹ Se Stanislavem Příhodou coby malířem je spojeno hned několik míst. Jedním z těch míst je krajina Vysočiny, odkud Stanislav Příhoda pochází. I když ve všech údajích se uvádí, že se narodil v Humpolci, sám Stanislav Příhoda říká:

hurá a jdete domu. Slíbíte? Slíbili. A já jsem zůstal. Kdyby se stal malér, tak jsem to odskákal, ale já jsem úplně věřil, že to musejí splnit, jak jsem se znali. “Blíže: Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁶⁷ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁶⁸ Na vojenskou službu zavzpomínal Stanislav Příhoda i při našem rozhovoru: „ *To bylo krátce pak nástup na vojenskou službu do Plzně. To jsem ani tenkrát moc jako nechápal, pak později, dostal jsem se do pětatřicátých kasáren. Pětatřicátníci, prostě to se v té době zpívalo a pořád zpívá dodnes. Tak tam v té Plzni, tam jsem byl první rok v takový jako škole, dostal jsem se ke spojařům a co bylo zajímavý, pořád jsme byli na učebnách, to bylo vlastně taková důstojnická malinko škola. Učili nás morse zapisovat vysoký tempa jako na odposlech té doby a zvláštní hodiny byly psaní na stroji. Čili já jsem si přivezl z vojny psaní na stroji na úrovni státnice. A toho morse se chytalo přímo do těch sluchátek a my to psali na stroji. Tak to byla taková zvláštnost. Druhý rok pak jsem byl v Kralovicích u Plzně, pak v Litoměřicích. Na to už ten první rok zase muzika, to už jsme měli jako orchestr.* “ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁶⁹ Blíže: J. NUSEK, S paletou Podblanickem- 70 let Stanislava Příhody, Pod Blaníkem, roč. X. (XXXII.), č. 1, 2006, s. 29.

¹⁷⁰ Blíže: úvodní medailonek na letáčku vydaného ku příležitosti křtu knihy Stanislava Příhody „Ze skicáku“, ku příležitosti jeho výstavy obrazů a jeho literární tvorby 11. XII. 2013. Osobní archiv Stanislava Příhody.

¹⁷¹ Blíže: J. NUSEK, S paletou Podblanickem- 70 let Stanislava Příhody, Pod Blaníkem, roč. X. (XXXII.), č. 1, 2006, s. 28.

„ Pocházím z Vysočiny, předhůří Vysočiny a je to tady od Vlašimi třicet pět, čtyřicet kilometrů. Jsou to Senožaty u Želivky, ale já nejsem senožatský přímo rodák, ale Senožáci, když se píše někde v těchto výtvarných nějakých příručkách, tak vždycky je tam- narodil se v Humpolci, v nemocnici, v porodnici. A tam ti patrioti: Ty jsi Senožák.“¹⁷²

Druhým místem, s nímž je a navždy bude Stanislav Příhoda spojen, je právě krajina Podblanicka, Vlašim a okolí. A stejně tak s ním navždy bude spjata Vlašimská brána, kde má od roku 1980 svůj ateliér.

„ Já jsem od roku 80 (1980- pozn. autorky práce) získal Vlašimskou bránu jako ateliér. Po tom jsem toužil, tu obdivoval už od malička, když jsme jezdili okolo, tak ta brána, na ni jsem se vždycky těšil.“¹⁷³

Aktivně působil také Stanislav Příhoda ve Sdružení výtvarníků České republiky, jehož je členem od roku 1991.

Stanislav Příhoda je velmi činorodý i dnes, což dokládají pořádané výstavy jeho obrazů, jeho besedy nejen ve Vlašimi, ale i v širokém okolí, ale také třeba již výše zmíněná připravovaná vzpomínková knížka, jejíž vydání se plánuje na listopad roku 2016 ku příležitosti jeho významného životního jubilea.

Stanislav Příhoda zasvětil svůj profesní život učitelské dráze, kterou bezesporu obohatil svými všestrannými schopnostmi, ať už to byly aktivity sportovní (pro děti organizoval různé druhy soutěží- skok z lavičky na dálku, soutěže v běhání aj.), aktivity malířské, kdy se svými žáky založil skupinku mladých výtvarníků¹⁷⁴, nebo v neposlední řadě aktivity literární a hudební, kdy uspořádal několik estrádních a hudebních pořadů se svými žáky, kdy všechny texty složil Stanislav Příhoda sám. Je zajímavé, že na to, kolik básní a písní složil, si své „výtvary“ nepamatuje z paměti, ale pamatuje si slovo od slova básničku svého syna.¹⁷⁵

¹⁷² Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁷³ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen 2016.

¹⁷⁴ „ Měli jsme takovou ideu, že založíme takovou školní galerii grafiky, tak k tomu opravdu došlo, ale až po letech, až když jsem ty listy si přinesl ze Sídliště s sebou na Vorlinu, tam nedošlo k realizaci té myšlenky, škoda. Pro tu školu škoda. Tak jsem těch sto šest grafických listů předal Ekocentru a tý galerii podblanický, kterou teď kon vedu, tak jsem to se cít všechno předal.“ Blíže: Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

¹⁷⁵ Rozhovor se Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, duben 2016.

Čtyři komáři

Letěli čtyři komáři,
přistáli mé ženě na tváři.

Oči jim hladově planou,
vzal jsem všech pět jednou ranou.

Závěr

Všichni jsme jistě četli, nebo alespoň většina z nás, Staré pověsti české od Aloise Jiráska. Jedna z pověstí pojednává o bájně hoře Blaník, o hoře, která se vypíná nad oblastí, která se nazývá Podblanicko. A právě v samotném srdci tohoto kraje leží město Vlašim.

Cílem této práce je poznat a blíže čtenářům a všem zájemcům o regionální historii přiblížit historii tohoto středočeského města po druhé světové válce až do zlomového roku 1989, a to konkrétně skrze kulturní spolky. Díky archivnímu výzkumu dostupného a dochovaného archivního materiálu v kombinaci s metodou orální historie a také s použitím dostupné odborné literatury a sekundárních pramenů doufám, že se podařilo zaplnit bílá místa v naší regionální historii a zpřesnit a zcelit informace týkající se kulturní, respektive spolkové činnosti ve Vlašimi po roce 1945.

V první, teoretické části, je věnována pozornost obecnějším souvislostem, které se týkají kulturní, potažmo spolkové činnosti. Během druhé světové války bylo mnoho spolků rozpuštěno, některé se po roce 1945 vzpamatovaly a obnovily svou činnost, byť jen na několik let, jiné už zůstaly nevzkříšeny nebo naopak vznikly spolky nové. Situaci navíc přitížily i události roku 1948, kdy se k moci dostává vláda jedné strany. Nicméně podle dochovaných zpráv a dostupných zdrojů, co se týče kulturních spolků ve Vlašimi, není známo, že by změny po roce 1948 nějak významně zasáhly kulturní dění a činnost kulturních spolků. Veškerou zájmovou uměleckou činnost zastřešovala Národní fronta. A pokud se týká dalších změn, které s sebou přinesl nástup jedné strany k moci, tak se jednalo zejména o dodržování vydaných vyhlášek, nařízení a platných zákonů (například divadelní zákon z roku 1957) týkající se zejména schvalování příslušného divadelního či písňového repertoáru toho daného spolku příslušným státním orgánem, konkrétně výkonným orgánem okresního národního výboru.

Změny ale zaznamenal vývoj města Vlašimi od konce druhé světové války do revolučního roku 1989. Po druhé světové válce byla Vlašim městem zemědělského charakteru. A to s sebou neslo i typické problémy, jako nedostatečnou mechanizaci, nedostatek pracovních sil, závislost na počasí, tak také další hospodářské problémy té doby, a to je například nedostatek masa. Vedle zemědělství, které má na konci čtyřicátých a po celá padesátá léta převahu, se ve Vlašimi ujalo i průmyslové odvětví, v němž hlavní úlohu hrají Továrny na střelivo (Sellier a Bellot). Tento podnik postupně získává na důležitosti a od šedesátých let se nehovoří o Vlašimi jako o městě zemědělského charakteru, ale o vyvinutém průmyslovém městě. A to přetrvává až do let osmdesátých.

Jádrem celé práce jsou kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945, které tvoří druhou, praktickou část práce.

Spolek lze definovat jako dobrovolné sdružení osob, které spojuje stejný cíl a záměr. Velký nárůst počtu spolků byl zaznamenán v druhé polovině devatenáctého století. V této době se spolky rozdělovaly do několika skupin, ať už se jednalo o spolky společenské, tělovýchovné, hasičské, nebo třeba právě na spolky kulturní. Ve Vlašimi v této době vzniklo celkem šest kulturních spolků. Po skončení druhé světové války se tento počet pozměnil na pouhé čtyři spolky, o kterých lze hovořit jako o spolcích kulturních.

Své místo v kategorii kulturních spolků (které jsou v práci řazeny chronologicky) po roce 1945 má Vlastivědný klub P.A. N. Vlasáka (ten vznikl sice až v roce 1962, ale jelikož vychází z dvou spolků, které působily ve Vlašimi v druhé polovině devatenáctého století, a to konkrétně z Čtenářského spolku, který byl vůbec nejstarším založeným kulturním spolkem ve Vlašimi- rok 1847, a Musejního sboru, je uveden jako první kulturní spolek ve Vlašimi po roce 1945), dále je to pěvecké sdružení Blaník (jehož činnost započala ještě dávno před druhou světovou válkou, v roce 1863), Spolek divadelních ochotníků ve Vlašimi (jehož prvopočátky se váží již k roku 1882) a z novodobějších spolků do této skupiny jistě patří Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi, jehož založení se datuje roku 1974.

Všechny výše uvedené spolky mají mnoho společného. Všechny tyto spolky sdružují občany nejen Vlašimi, ale i okolí, kteří mají zájem nejen o místní historii, ale také mají zájem o rozvoj společenského a kulturního dění v jejich městě. Chtějí uchovávat historii, ale také chtějí poznávat věci a fakta nové, chtějí se bavit a pobavit.

Vlastivědný klub P. A. N. Vlasáka si vytyčil tři základní cíle- popularizovat minulost podblanického kraje, sběr vlastivědného materiálu a schraňovat dokumentaci města Vlašimi. Výstavy pořádané vlastivědným kroužkem, ale také besedy a přednášky, nebo zájezdy které byly organizovány tímto spolkem, měly, a dodnes mají, velkou oblibu nejen u místních občanů. A díky těmto aktivitám je historie Podblanicka stále živá a aktuální. Velkou popularitu nejen spolku, ale také podblanické historii zajistil svými přednáškami a publikovanými články Jaroslav Pouzar, zakladatel vlastivědného kroužku. I proto je mu, a nejen jemu, ale také dalším významným osobnostem tohoto spolku, věnována v práci pozornost.

Hlavní náplní jak pěveckého sdružení Blaník, tak spolku divadelních ochotníků bylo pro jejich především zpříjemnit si chvíle libozvučnou činností, ať už zpěvem nebo nastudováním divadelní hry, ale také zpříjemnit podvečery a večery dětem a všem dospělým,

kteří zvali na svá vystoupení. Jak pěvecké sdružení, tak divadelní ochotnický spolek byly ve své činnosti velmi úspěšné i mimo „hranice“ podblanického kraje, a tak jim nesmí být upřena zásluha v dobré reprezentaci města i celého kraje.

Kulturní spolek Klub přátel výtvarného umění ve Vlašimi sdružoval všechny zájemce, nejen profesionály, ale i lidi z laické veřejnosti, které spojoval zájem o výtvarné umění. Vlašim, byť malé město, si v rámci celé této velké organizace získalo své místo a dokázalo se tak vyrovnat velkým městům. A díky aktivitám jeho zakladatele Stanislava Příhody a dalších členů tak měli nejen Vlašimští možnost spatřit na jednom místě významná výtvarná díla předních českých umělců.

I přesto, že po roce 1945 fungovaly pouze čtyři kulturní spolky, můžeme hodnotit kulturní, respektive spolkovou scénu jako velmi bohatou, vezmeme-li v potaz, že činnost Vlastivědného klubu P. A. N. Vlasáka, divadelního ochotnického souboru nebo Klubu přátel Podblanické galerie (nástupce Klubu přátel výtvarného umění ve Vlašimi) přetrvává do dnešní doby. A tady se otevírají i možnosti pro další studium a bádání a zejména pro orální historii. Jelikož by se jednalo o nedávnou historii, dostupnost archivních materiálů by byl jistě mizivý, ale na druhou stranu by historie mohla být psána současnými pamětníky. Jejich vyprávění by byla jedním ze zdrojů pro budoucí zájemce o historii Podblanicka, pro budoucí zájemce o činnost kulturních spolků ve Vlašimi. Rozhovory s narátory jsou bezesporu velkým přínosem pro jakýkoliv archivní výzkum, dokáží bádání z dostupných pramenů oživit, obohatit a ukázat fakta v trochu jiném světle, než jen z úhlu informací vybádaných z dochovaných archivních materiálů.

Pro mne osobně byla práce velkým přínosem zejména v tom, že jsem zase poznala kousek z bohaté historie mého rodného kraje a města. Jelikož jsem také aktivním členem několika kulturních spolků v obci, kde žiji, je pro mne zkoumání právě kulturního a spolkového života vždy velkým obohacením nejen, co se týče nových poznatků a informací, ale také tím, že jsem se díky využití metody orální historie setkala s významnými lidmi, kteří mají co říci k napsané historii spolků.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny:

Státní oblastní archiv Praha, Státní okresní archiv Benešov

Fond Čtenářský spolek Vlašim

- Pamětní kniha Čtenářského spolku ve Vlašimi, kart. 1.

Fond Musejní sbor Vlašim

- Kniha zápisů ze schůzí a valných hromad (1894- 1906), kart. 1.

Fond Spolek divadelních ochotníků Vlašim

- Výroční a jednatelské zprávy (1879- 1902), výroční a jednatelská zpráva o činnosti spolku za rok 1895, i. č. 3, kart. 1.

Fond Pěvecké sdružení Blaník ve Vlašimi

- Deník a příruční kniha mužského zpěváckého spolku Blaník (1862- 1878), kart. 1, inv. č. 1, kniha č. 1.
- Zápisy ze schůzí a valných hromad (1936- 1948), kart. 1, inv. č. 2, kniha č. 2.

Fond Archiv Města Vlašimi

- Záležitosti spolkové (1856- 1913), i. č. 780, sign. VII/7, kart. 64.
- Jednotný plán kulturní činnosti na rok 1965.
- Pamětní kniha města Vlašimi IV.

Fond ONV Vlašim

- Situační zpráva – odbor kultury, oběžník č. 621, zpráva z roku 1947, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52.
- Situační zpráva – odbor kultury, oběžník č. 622, zpráva z roku 1947, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52.
- Seznam spolků Vlašim v okrese Benešov, inv. č. 240, IV/2 a, kart. 52.
- Kulturní instituce všeobecně 1949- 1959, inv. č. 569/ 456, kart. č. 306.
- Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1951, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306.

- Situační zpráva- odbor kultury, zpráva z roku 1953, inv. č. 572/ 456/3, kart. č. 306.

Archiv Muzea Podblanicka

- Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 5; EČ 27, č. 28.
- Fond Vlastivědný kroužek / klub Vlašim, osobní složka Jana Svobody „Vlastivědný spolek P. A. N. Vlasáka“, EČ 33.
- Fond Městská a okresní správa Vlašim, Pololetní sjezd ONV ve Vlašimi 23. března 1947, IČ 1123.
- Fond/ sbírka Sdružený závodní klub Vlašim, EČ 1, EČ 2, EČ 7, EČ 8.
- Fond Ochetnické divadlo Vlašim, EČ 11, EČ 28.

Literatura:

BĚLINA, P. a kol., Dějiny zemí Koruny české II. díl, Praha 2003.

BRANDL, Z.- PROCHÁZKOVÁ, E.: Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka ročníků 16 (1975)- 30/2 (1990), Benešov 1993.

CÁDER, R.: Významné životní jubileum, in: Zpravodaj města Vlašimi č. 21, 2001, s. 5.

FRANC, M. - KNAPÍK, J.: Volný čas v českých zemích 1957- 1967, Praha 2013.

JANÁK, D.: Likvidace spolků a vytváření masových organizací po únoru 1948 (na příkladu českého Slezska), in: České křižovatky evropských dějin, Únor 1948 v Československu: Nástup komunistické totality a proměny společnosti, Praha 2011, s.

JECH, K.: Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008.

KAPLAN, K.: Československo v letech 1948- 1953 II. díl, Praha 1991.

KNAPÍK, J.: Únor a kultura: sovětizace české společnosti 1948- 1950, Praha 2004.

- KNAPÍK, J.- FRANC, M.: Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích
1948- 1967, Praha 2011.
- KVAČEK, R.: České dějiny II., Praha 2002.
- LAŠŤOVKA, M. a kol.: Pražské spolky: soupis pražské spolkové činnosti na základě
úředních evidencí z let 1895- 1990, Praha 1998.
- MOUDRÝ, J. - SVOBODA, J.: Vlašim nejen na starých pohlednicích, Praha 2003.
- MOUDRÝ, J. - SVOBODA, J.: Vlašim- po stopách předků., Vlašim 2006.
- MOUDRÝ, J.: Osobní vzpomínka na Jana Svobodu, in : Pod Bláníkem, 2012, roč. XVI.
(XXXVIII.), č. 1, s. 10.
- NUSEK, J.: S paletou Podblanickem- 70 let Stanislava Příhody, Pod Bláníkem, roč. X., č. 1,
2006, s. 28-29.
- PÁNEK, J.- ZELENÝ, V.: Bibliografický rejstřík Sborníku vlastivědných prací
z Podblanicka ročníků 1 (1957)- 15 (1974), Benešov 1974.
- PÁNKOVÁ, L. – PÁNEK, J.: Historicko- vlastivědná bibliografie okresu Benešov I.-IV.díl,
Benešov 1979.
- PEJČOCH, I.: Fašismus v českých zemích. Fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí
v Čechách a na Moravě 1922- 1945, Praha 2011.
- PEŠOUT, P. – TLUSTOŠOVÁ, D. - URBAN, J.: Medailon Jaroslava Pouzara, in: Blaničtí
rytíři (1999- 2008), Pod Bláníkem, 14. samostatná příloha, 2009, roč. XII. (XXXIV.).
- POUZAR, J.: Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1963, ,
Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 5, Benešov 1964, s. 211-212.
- POUZAR, J.: Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku MěstNV ve Vlašimi za rok 1964,
Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 6, Benešov 1965, s. 217- 218.

- POUZAR, J.: Zpráva o činnosti Vlastivědného kroužku ve Vlašimi za rok 1965, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 7, Benešov 1966, s.281- 282.
- POUZAR, J.: K Roku české hudby- Historie Zpěváckého spolku Blaník, in: Jiskra 15 (1984), č. 14- 15 (6. IV.), s. 7.
- POUZAR, J.: Třicet let Vlastivědného kroužku ve Vlašimi, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 32, Benešov 1992, s. 233-236.
- PREISLEROVÁ, I.: Vlašim nejen ve 20. století, Vlašim 2010.
- PREISLEROVÁ, I.: Odešel vzácný člověk Jan Svoboda, in: Pod Blaníkem, 2012, roč. XVI. (XXXVIII.), č. 1, s. 9.
- PŘÍHODA, S.: Almanach KPVU- KPPG. Klub přátel výtvarného umění. Klub přátel Podblanické galerie, Vlašim 2011.
- RAČANSKÁ, J.: Likvidace živností ve Vlašimi po roce 1945, seminární práce, Gymnázium Vlašim, 2009.
- RATAJ, J. – HOUDA, P.: Československo v proměnách komunistického režimu, Praha 2010.
- SLAVÍK, F. A.: Dějiny města Vlašimě a jeho statku, Tábor 1889 (reprint 1994).
- SVOBODA, J.: 150 let vlašimské knihovny, Benešov 1990.
- SVOBODA, J.: První ohlédnutí, in: Muzejní listy z Podblanicka, červenec 1989, nestr..
- VANĚK, M. – MŮCKE, P.: Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie, Praha 2015.
- VLČEK, J.: Významné životní výročí Jaroslava Pouzara, in: Zpravodaj Štěpánovska, č. 6, 2001, s. 8

Rozhovory:

Rozhovor s panem MVDr. Jiřím Hostkem vedla Lenka Sedláčková, duben 2016, Sběrka Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945, Soukromá digitální sbírka Lenky Sedláčkové.

Rozhovor s panem Stanislavem Příhodou vedla Lenka Sedláčková, březen a duben 2016, Sběrka Kulturní spolky ve Vlašimi po roce 1945, Soukromá digitální sbírka Lenky Sedláčkové.

Rozhovor s Donaldem Ritchiem vedl Miroslav Vaněk, říjen 2007, Oakland, USA, USD, COH, Sběrka Rozhovory.

Dokumentární pořady:

Medailon o Jaroslavu Pouzarovi, dokumentární pořad regionální televize Posázaví, 2002.

Internetové zdroje:

http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html, 16. 9. 2015.

http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1968-128.pdf, 16. 9. 2015.

http://totalita.cz/txt/txt_zakon_1968-126.pdf, 16. 9. 2015.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/1505/z83_1990.pdf, 16. 9. 2015.

<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>, 8. 9. 2015.

<http://www.knihovnavlasim.cz/>, 28. 2. 2016.

<http://nassmer.blogspot.cz/2014/04/atentatnik-jan-svoboda-pred-nedavnem.html>, 28. 2. 2016.

<http://83.208.16.143/katalog/l.dll?cll~P=62230>, 8. 3. 2016.

http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb29-57.pdf, 15. 3. 2016.

<http://83.208.16.143/katalog/l.dll?h~=&DD=1&H1=pouzar&V1=z&P1=2&H2=&V2=z&P2=3&H3=&V3=z&P3=6&H4=&V4=z&P4=49&H5=&V5=z&P5=33>, 15. 3. 2016.

<http://www.standaprihoda.estranky.cz/>, 31. 3. 2016.

<http://www.csopvlasim.cz/cs/2009>, 7. 4. 2016.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Legitimace členů Vlastivědného kroužku

(Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 1)

Příloha č. 2: Pozvánka Vlastivědného kroužku na přednášky

(Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 5)

Příloha č. 3: Čestné uznání Vlastivědnému kroužku za aktivní činnost v oblasti kultury

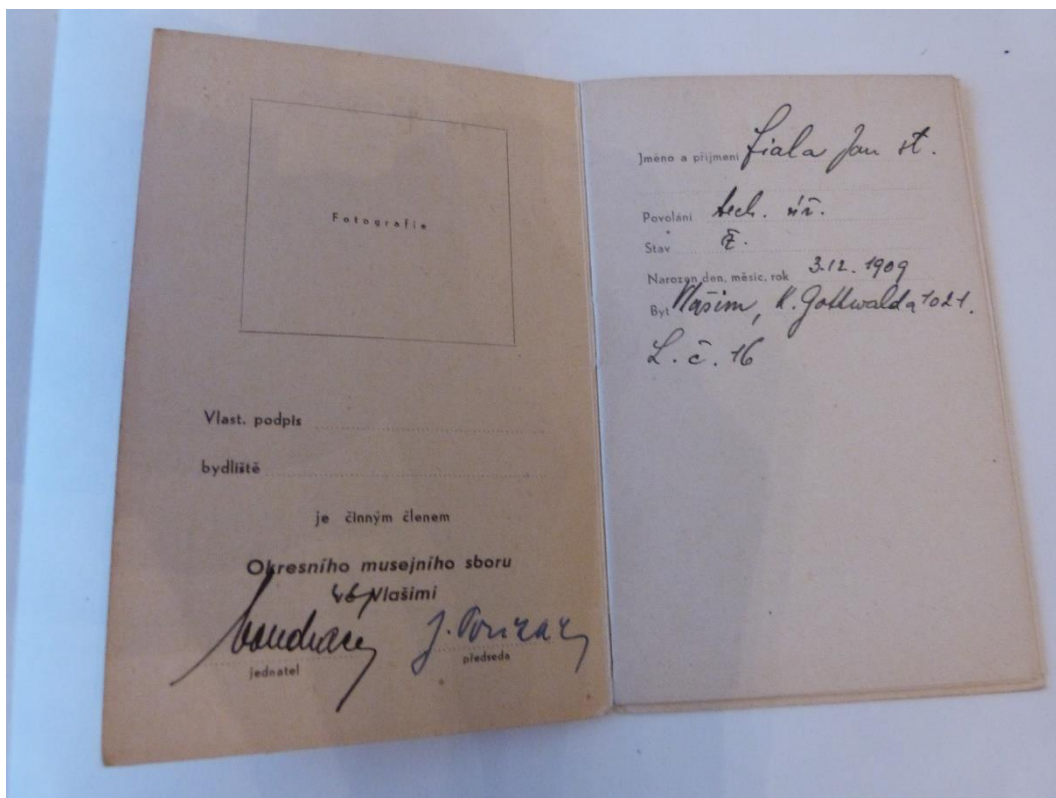
(Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 24, IČ
1085)

Příloha č. 4: Návrh členů Vlastivědného klubu na udělení titulu Blanický rytíř 1998

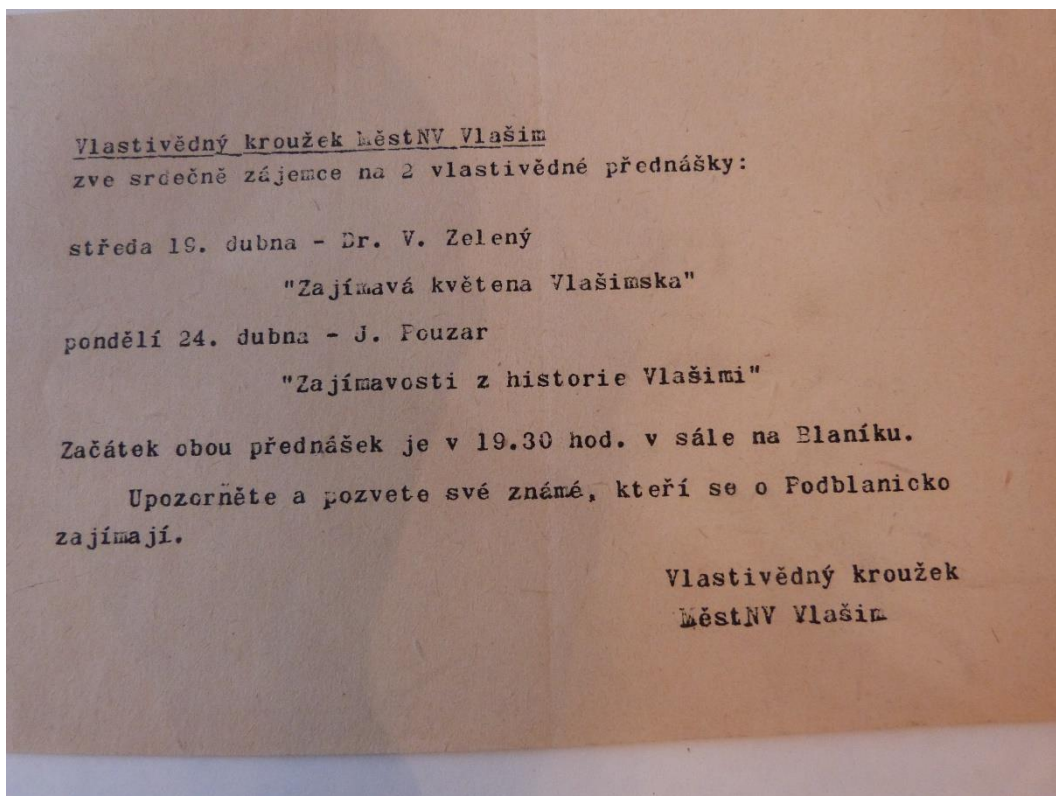
(Archiv Muzea Podblanicka, Fond Vlastivědný kroužek / Klub Vlašim, EČ 29)

Příloha č. 5: Letáček k divadelní hře „ Pamfilo a spol.“ (1987)

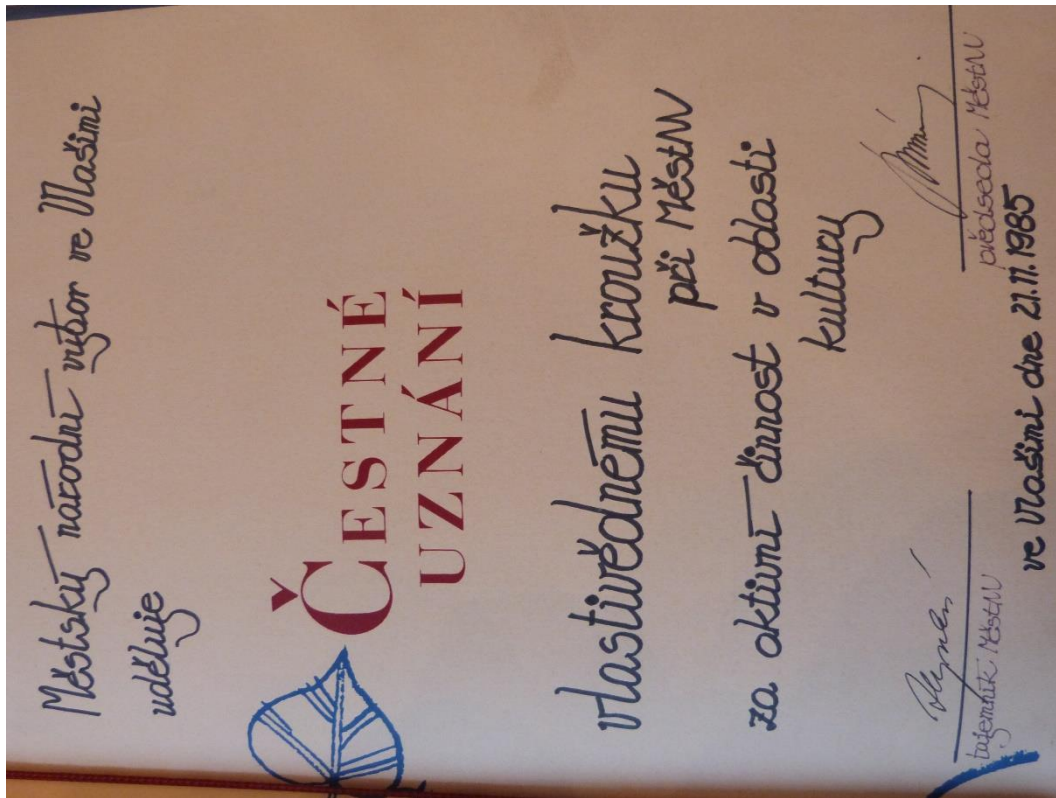
(Archiv Muzea Podblanicka, Fond Ochotnické divadlo Vlašim, EČ 28)



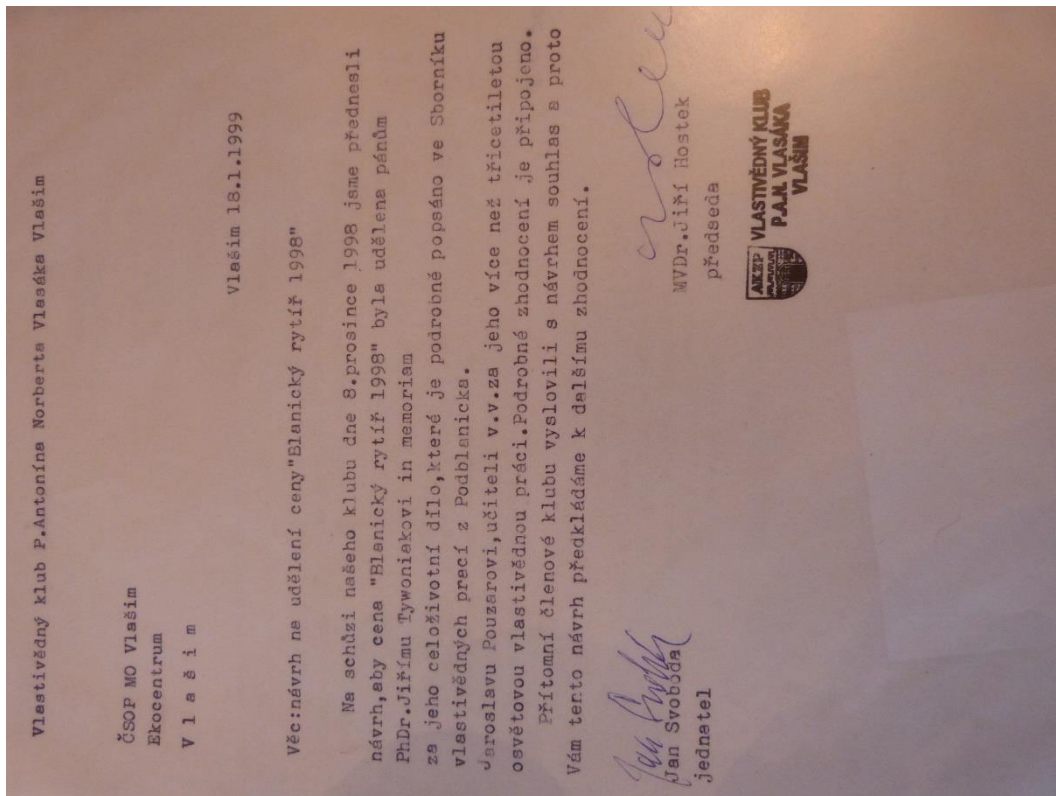
Příloha č. 1



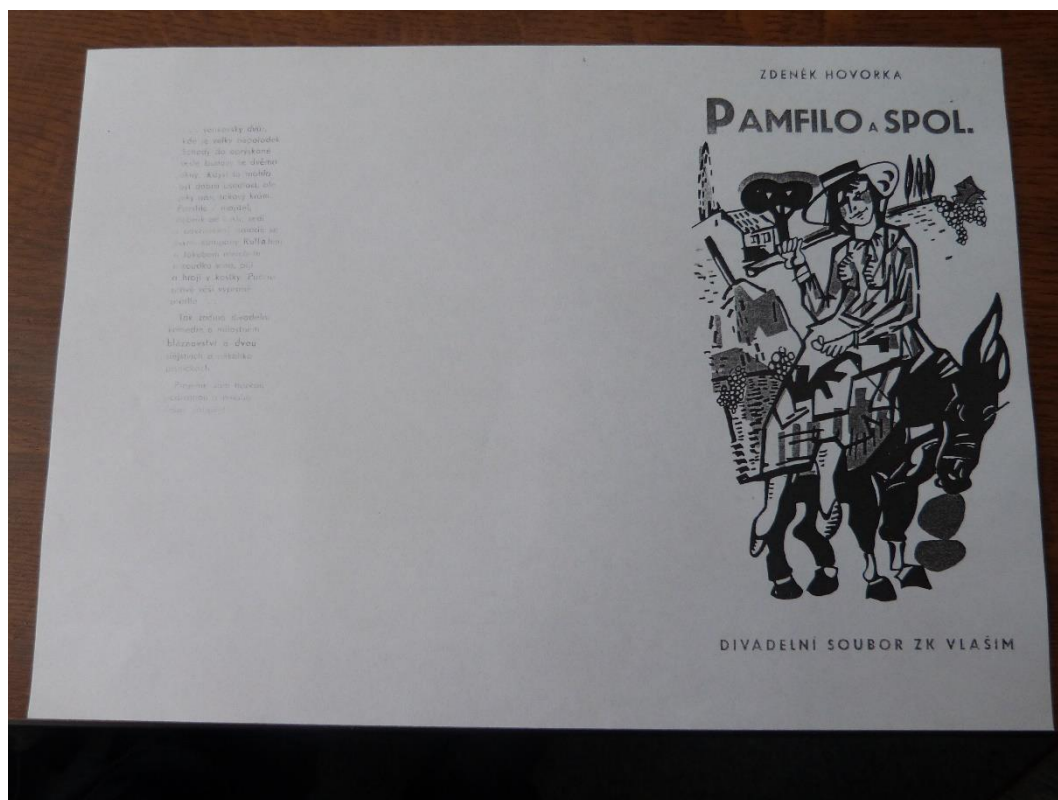
Příloha č. 2



Příloha č. 3



Příloha č. 4



Příloha č. 5